

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40.— franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRATIA
Strada Zrinyi N-rul 11a.

INSERTIUNILE

se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Românii din Albania.

(Fârșilioții.)

De N. Tacit.

Acesta este titlul unei cărți aparute în ediția italienească și datorită cunoscutului publicist C. Burileanu, fost cancelar al Legațiunii române din Roma.

Am răsfoit cu multă luare aminte noua lucrare a valorosului luptător naționalist Burileanu și am găsit-o scrisă cu multă pricepere și entuziasm. Ea este din scoartă în scoartă un adevărat rechizitoriu la adresa adversarilor de moarte al românismului din Turcia.

În jurul valorii științifice și naționale și-au spus cuvântul la timp cu adevărata lor competență, trei specialiști în materie: Unul din Roma cea bătrână și doi din frumoasa Românie, ilustrul nostru istoric, dl N. Iorga și eminentul academician și fost ministru, dl Dr. Istrati.

Cartea în chestiune, fiind lucrată sub conducerea inteligentă a eruditului profesor universitar din Bologna, Antonio Baldacci, care, pe lângă cunoștința adâncă a conflictelor de rasă dintre naționalitățile din Peninsula Balcanică, profesază și cultul pentru latinătate, prezintă cea mai temeinică garanție de seriozitate și importanță. Profesorul Baldacci se arată în această lucrare ca unul dintr'acei apostoli ai ideii latine, care dacă apare modest mai multora, deoarece e prea puțin cunoscută mișcarea românească din Pind în Occident, în realitate este exponentul cel mai prețios și mai viu al acelei redeschetări naționale a Românilor, care în aceste din urmă timpuri a luat un avânt puternic în toate provinciile otomane locuite de descendenții legionarilor Romei.

Scrisoarea pe care fostul ministru al afacerilor străine, regretatul general Jacques Lachovary o adresase la timp dlui Baldacci drept mulțumire pentru marele interes, ce acesta purta elementului românesc din Pind, precum și cele două prefete ale lui Baldacci cuprinse în lucrarea de care ne ocupăm, atestă cu prisosință exactitatea aserțiunii mele.

Eu am pretenția atât ca originar din ținuturile latine din Pind cât și ca bun cunoscător al lucrurilor și al oamenilor de acolo, să mă pronunț în chipul cel mai obiectiv asupra importanței, ce prezintă noua lucrare a dlui C. Burileanu, care în trei călătorii consecutive în acele părți, oferă un nou material de studiu detaliat, precis și foarte folositor, deoarece el a avut răbdarea și abnegația de-a trece din sat în sat, din familie în familie, riscând adeseori însăși viața sa, ca să ajungă până în piscurile cele mai înalte ale munților; ca să se întretie în persoană cu păstorii (păcurarii) albanezi și români. Meritul de căpetenie al dlui Burileanu asupra acelora cari l-au precedat în scrierile etnografice, constă în faptul că, fără să fi trăit vre-odată printre românii din Pind, a putut să se înțeleagă cu dâ-

șii în limba patriei-mumă, în cea mai simplă și simpatică intimitate.

Tot ce povestește dl Burileanu în lucrarea sa este oglinda adevărului adevărat și indiscutabil.

Deci numai dânsul a putut să evite contactul șefilor religioși și politici, cari sunt cauza multiplelor conflicte de rasă împotriva crudei realități a lucrurilor din Macedonia.

Centrele principale vizitate de dl Burileanu sunt multe, dar el s'a mărginit în chip special să cerceteze grupurile de români cunoscute sub denumirea generică de: *Fârșilioți* din ținuturile Corița, Berat și Premet. Acești *Fârșilioți*, cari, se găseseră împrăștiați și în Macedonia și în Tesalia, au păstrat prin excelență, prin toate vicisitudinile veacurilor, intact caracterul latin în idiomul lor, în datinele lor, în moravurile lor, în costumele lor. —

Și împotriva regulei dialectale admise de către ceilalți consăngeni ai lor din Turcia, *Fârșilioții* pronunță pe *r* prea tare, mai tare ca în limba franceză fără a o preceda de litera *a*, de ex.: *Fârșilioții* se cheamă între dânsii *Români* în loc de *Aromâni* sau mai fonetic *Armâni*, și aceasta pentru a demonstra și mai energic că ei descind direct dela *Roma*, și că sunt în cea mai perfectă concordanță cu legenda populară din văile Pindului, Olimpului și Aspropotamului. Această legendă sună astfel:

*Spuneți, munților înalți,
Spuneți, văilor, spuneți, căilor,
Spune, Pindule, plin de oi,
Spuneți voi, ce știți de noi?
Spuneți poporul din care descindem noi,
Căci dela altul nu putem adevărul să-l
[aflăm*

*— Și eu întreb de limba voastră
Păsările călătoare care vin din Apenini
Care vin să-și facă cuiburi prin plaiurile
[mele*

*Și din concertele lor, melodioase aud:
Voi veniți sunteți dela Roma,
Din timpuri bătrâne și apuse,
Ați venit în mâni cu o carte,
Ați venit cu înțelepți latini,
Ați venit cu spada în mână,
Ați venit cu bravi latini!*

*— Așa răspuns-a bătrânu Pind
Și ne-a zis: sunteți cu minte
Semănați părinților voștri
Și duceți-vă înainte!*

Acest răspuns al Pindului, că noi *Românii* suntem înțelepți și că semănăm cu strămoșii noștri, cari beau nectar cu zeii și stăpâneau lumea întreagă, trebuie să fie, nu numai un imbold spre a continua tradițiile glorioșilor noștri părinți, ci să fie și crezul nostru, de-a merge înainte și tot înainte, pe stadiul progresului și civilizațiunii popoarelor.

Noi Românii din Pind am trăit, trăim și vom trăi prin geniul limbei noastre. Noi nu vom pieri nici odată, căci după cum ne spune legenda populară am rămas pururea latini și romani sub raportul etnic. Ceva mai mult, legenda noastră ne învață, într'altele că noi suntem descendenții legiunilor lui Cezar, care urmărind pe Pompei în munții Balcani, sfărâma armata marelui căpitan în câmpiile dela Farsala.

Și azi Românii din Tesalia sunt gratificați de către greci cu porecla de *Brutovlah*, ceea ce înseamnă vlah din Brutium (Italia) Se pot cita o mulțime de exemple spre a demonstra caracterul curat latin al *Fârșilioților* în special și al tuturor grupurilor de Români din Turcia în general.

O dovadă indiscutabilă de înrudirea Românilor cu Italianii reese din însăși cântecele cuprinse în textul lucrării „Românii din Albania”. Eu afirm, fără teamă de-a fi desmințit de eminentii noștri filologi români, că idiomul românesc din Pind, mai mult chiar decât limba din Patria-mumă, conține toate elementele fonetice și de pronunție, cari stabilesc afinitatea sa cu dialectele din Italia și în special cu cei dela Sud (Sicilia). De ex.: La Românii din Pind există sunetele *gn*, *gli*, *g*, și *z* la fel ca și la dialectele italiene.

Reproducem mai jos o strofă dintr'un cântec popular cântat mai mult în Sărac, unde n'a pătruns încă cultura românească, și prin urmare este exclusă bănuiala, că ar fi rezultatul influenței curentului naționalist.

*Nă feată română rumenă
Di un pecurar di munti;
Nu știu diuli vini un mari dor,
Când io mi-eram un mic fielor
Ea mi băce pi frunți.
etc. etc. etc.*

Lucrarea dlui Burileanu mai prezintă și o importanță politică și în special cu privire la Italia. În adevăr, Regele Italiei, un adânc cunoscător al chestiunilor balcanice, era nedumerit asupra denumirii de *Fârșilioți*, sub care e cunoscut grupul Românilor din Albania. Din constatările făcute la fața locului de către d. Burileanu, constatări expuse în chipul cel mai clar în ediția sa italienească, Regele Italiei și-a format pe deplin convingerea, că *Fârșilioții* de azi descind direct din legiunile lui Cezar, stabiliți definitiv la Farsala sau Farsaglia, după cum o numește Dante în „Divina commedia”.

D. Burileanu a dedicat lucrarea sa presei italiene, drept recunoștință, pentru căldura cu care aceasta a parat cauza românismului, în timpuri de grea cumpănă, în fața opiniei publice din Europa.

Ca să fim sinceri și leali trebuie să recunoaștem, că dacă elementul românesc din Pind și-a putut promova succesele naționale în ultimul deceniu, aceasta nu se datorește

numai solitudinii părintești și constante a înțeleptului rege al României Carol I., ci în parte și sprijinului pe cât de binevoitor pe atât de dezinteresat al diplomației împăratului Wilhelm al Germaniei și regelui Italiei.

In adevăr existența elementului românesc din Turcia, ca naționalitate distinctă și de sine stătătoare, a fost recunoscută legal și oficial de sublima Poartă în urma stăruințelor reprezentantului regelui Carol la Constantinopol, Alexandru Em. Lahovary secondat de ambasadorul Germaniei, mareșal von Biberstein și ambasadorul Italiei, marchizul de Imperiale, prin promulgarea iradelei din 9 (22) Mai 1905; și astfel s'a consfințit o stare de lucruri, care de fapt exista, de când există neamul românesc în Pind.

Ațtitudinea ministrului Zichy. În cercurile politice a produs mare senzație ațtitudinea ministrului de culte și instrucțiune publică, contele Zichy, care sub întreg decursul ședinței de ieri nu s'a arătat în incinta camerei. Toată lumea vede în ținuta lui o desaprobarie indirectă a procedurilor lui Tisza și o desavuare a cabinetului din care face și el parte. Se afirmă că controversa între Zichy și colegii săi a ajuns ieri ultimul stadiu și în consecință Zichy își va cere în cel mai scurt timp demisia din cabinetul lui Lukács. Poate chiar azi ministrul Zichy va pleca la Viena și se va prezenta, în scopul indicat mai sus, înaintea M. Sale Monarhului.

Programul delegațiunii austriace. Președintele delegațiunii austriace, deputatul Dobernig, a sosit Marți în Viena și și-a ocupat postul său de președinte. Primirea delegațiunii austriace de către împăratul va avea loc Marți în 24 l. c. la orele 1 p. m. în Hofburg-ul împărațesc. Delegația austriacă va ține ședință plenară în aceeași zi la orele 4 p. m., cu care ocazie se vor face alegeri de locuitori în diferitele comisii. A doua ședință plenară a delegațiunii austriace va afla loc probabil pe la începutul lui Octombrie. Din considerație pentru delegațiunea ungurească, desbaterile vor dura vre-o douăsprezece zile, așa că sesiunea se va prelungi până pe la mijlocul lui Octombrie.

Evenimentele din parlamentul Ungariei și socialiștii. În urma celor petrecute ieri în ca-

meră, frunțașii socialiștilor din capitală s'au întrunit azi noapte la o consfătuire și au hotărât să distribuie între muncitori o proclamațiune, în care provoacă muncitorimea să ia poziție față de violențele celor dela putere. Socialiștii vor demonstra astăzi seara pe străzile capitalei pentru votul universal și în contra guvernului și a majorității parlamentare. Dacă ședința de azi va dura până seara târziu, muncitorii vor demonstra în fața parlamentului. Conducătorii lor pregătesc pentru zilele următoare de altfel, o mișcare generală în proporții mari a masei muncitorești. Se prevăd tulburări sângeroase nu numai în capitală, dar și în orașele mai mari din provincie, cum sunt Aradul, Timișoara, Oradea-mare și altele.

Ședința de ieri a camerei magnaților. Pe ieri a fost convocată prima ședința a camerei magnaților. Cum însă cei mai mulți dintre ei petrec încă pe la băi, au venit la ședință abia 25 de membri. Președintele baronul Samuși Jósika, după citire autografului regal și declară noua sesiune a camerei magnaților, deschisă. După ce paren-tează pe membrii decedați dela ultima ședință încoaci, prezintă camerei rescriptul premierului Lukács despre convocarea delegațiunilor. Se primește fără discuție și la urmă se fixează termenul proximei ședințe pe azi după amiază la orele 4.

Sinodul rusesc împotriva Austriei. Ziarul „Slovo Polski” aduce o știre interesantă relativă la protestul pe care-l pregătește sf. sinod al Rusiei împotriva Austriei. Protestul acesta se referă la recrutarea lui Ivan Ilecko, un preot ru-tuan din Galiția, de confesiune ortodoxă, care preot s'a sustras în tinerețe dela serviciul militar emigrând în Rusia, de unde s'a întors ca episcop. În calitatea aceasta a dezvoltat în Galiția o activitate ruso-filă. În timpul din urmă a fost silit să facă serviciu militar. Din pricina aceasta sinodul rusesc, care-l consideră pe Ilecko de cetățean, redactează protestul amintit.

Iarăș politica sâscască. Ne doare inima de câte ori trebuie să ne ocupăm de politica plusquam oportunistă a nenorociților noștri frați sași. Acum de curând după cum ni se anunță din St.-Agota (com. Târnavei) și-a ținut acolo darea de seamă deputatul guvernamental sas: Dr. Schuller Rezső. Ca întotdeauna, așa și acum, nenorocitul mameluș a căutat să dea un bun atestat de moralitate șefilor săi: Lukács et Comp. În vorbirea de program — pildă superbă a gradului, în care s'a dezvoltat lingușirea până de prezent — Măria Sa dl Schuller se ocupă

cu reforma electorală văzută prin ochelarii cugetătorului retrograd Tisza și ceilalți reacționari neputincioși și — o aprobă. Și Măria Sa Schuller e de părere, că lărgirea votului universal să rămână între marginile create de spiritul îngust și ramolit al stăpânilor lui. E evident unde tin-tește nefericitul transiug cu politica lui.

Noi nu ne vom ocupa mai pe larg de ea; prea e scârboasă. Ținem însă să atragem atenția Sașilor asupra unui lucru și anume, că drepturile câștigate prin servilism și lingușire, sunt cea mai rușinoasă pată pe numele unui popor și că asupra acelor drepturi cerșite *întotdeauna va trebui să domnească dreptul câștigat printr-o luptă dreaptă, loială și conștientă.*

Pahod na Sibir... Ni se scrie: În ținutul de pe Murăș, în eparhia de Hajdudorog, s'a pornit o mare mișcare. Poporul pentru a își salva limba — legea și obiceiurile străbune a început a face treceri în masă la biserica gr.-or. În mai multe comune au și făcut prima înștiințare la preoți.

Administrația văzându-și periclitată noua eparhie au început o goană în contra preoților. Protopopului Câmpianu din Secuime i-au detras deja congrua — pe alții îi amenință și cu pedepse administrative iar pe țărani îi înfrică și îi pedepesc pentru tot nimicul.

Un pasălăc din ținutul Reghinului a inventat un nou mod de terorizare. A lătit vestea că aceluia cari nu vor rămâne la credința gr.-cat. de Hajdudorog și vor cuteza să treacă la biserica străbună — li se vor sechestra averile — apoi îi vor aduna pe toți — îi vor duce cu jandarmi la graniță și acolo îi vor trimite în România. Ei consideră trecerea la biserica gr.-or. ca o demonstrație în contra limbei și integrității statului și pe tema aceasta îi pedepesc pe credincioși.

Unde este libertatea cultului? — Ardeleanul.

Din aventurile misteriosului d. Lukács. În ziarul clericalilor unguri „Alkotmány” se dau la iveală niște fapte comise de d. Lukács, nu tocmai măgulitoare pentru comitătorul lor, care e azi prim-ministru și — deci — după monarh primul cetățean al fericitei Ungarii. În zilele trecute — spune numitul ziar — a apărut o foaie volantă, în care s'au dat la lumină toate isprăvile abilității noastre ministru președinte. Intre multe altele se povestește cum Lukács știe să tragă pe sfoară pe sârmanii lucrători băieși din Bucium, de lângă Zlatna, silindu-i să iscălească sub niște condițiuni de-a dreptul omoritoare pentru ei contracte pentru a lucra în baia, al cărei proprietar este. — Se mai spune apoi cum *inavutitul* nostru ministru președinte a tras pe sfoară erariul, făcându-l să-i cumpere trei case, cari toate tre-

Momente culturale din viața regelui Carol I.

— După memoriile regelui. —

Trad. de Ascanio.

Întâia călătorie de-a lungul Dunării. — Călărășii. — Brăila. — Galații. — Ismailul și Bolgradul.

Pe vreme de toamnă târzie, la 31 Oct. (12 Nov. 1866), Prințul Carol pleacă la Olfenița, în tovărășia ministrului de culte Strat. Din pricina ploilor necentenite, drumurile s'au desfiindat cu totul. În viața lui, Prințul n'a mai văzut așa ceva! — Pe un vapor, călătorii ajung la Călărăși, un orașel pe Boreca, brațul românesc al Dunării, dincolo, pe malul turcesc e Silistra. În biserica din Călărăși se slujește un Te-Deum; seara banchet și iluminatie.

A doua zi, în lumina soarelui, orașul și clădirile publice se arată în sărăcie și părăgînire; razele de aur nu pot îndulci trista impresie, pentru că toamna târzie a spulberat podoba copacilor și frumoasa haină verde a grădinilor.

Prințul se imbarcă la ceasurile zece dimineața și ajunge seara în Brăila, unde i se face o primire grandioasă. Pe când, la lumina torțelor, Prințul urcă din port în oraș, caii trăsorei se sperie de strălucirea neobișnuită și o iau la goană, așa că un moment Prințul e în mare primejdie. — După Te-Deum se dă un banchet de gală, iar pe străzi defilează conductul de torțe; orașul întreg pare a lua parte la conduct.

Brăila, important oraș comercial (30.000 locuitori), este cel mai însemnat port al Munteni-iei pentru exportul de cereale; corăbii din toate țările lumii așteaptă să încareze mărfurile; totuș instalațiile portului sunt cele mai primitive și defectuoase; mulele de saci și poverile de tot felul trebuie transportate pe bord în spatele hamalilor.

Orașul se ridică pieziș deasupra largului teren de încărcare, unde s'ar putea construi docuri întinse. Străzi nemişcuite de rele și nepavate due în oraș. Dar orașul propriu zis îți lasă o impresie de belșug, la care nu te-ai fi așteptat după întâia privire dinspre Dunăre; păcat numai, că nici măcar străzile frumoase, drepte, ce se întretaie, nu sunt pavate, iar pe vreme de ploaie se desfiindă cu totul.

Aici, ca pretutindeni, Prințul inspectează așezămintele publice: cazarma, spitalul comunal, școlălele, închisoarea, mai multe biserici, cari sunt în mare număr, apoi uriașele magazii de lemn, pentru cereale, și câteva mori; pe latura dinspre uscat se înșiră numeroase mori de vânt.

Odinică Brăila era cetate turcească, precum era și Giurgiul; de-abia după încheierea păcii dela Adrianopol cetatea a fost rasă până la pământ; liniile militare de demult s'au prefăcut în străzi, orașul s'a tot întins și are un mare viitor.

În ziua de 2 (14) Nov., la ceasurile douăsprezece, prințul primește în audiență pe membrii corpului consular, apoi vizitează grădina publică

și portul. Seara dă un banchet tuturor persoanelor marcante din oraș și asistă la iluminatie. În ghesuiala pe străzi e așa de mare, că uneori Prințul nu mai poate înainta.

A doua zi dimineața Prințul pleacă spre Galați, orașul comercial și portul cel mai însemnat al României; între ambele orașe se revarsă Siretul în Dunăre, iar ceva mai departe, la răsarit de Galați, se revarsă Prutul.

Și în Galați primirea este grandioasă; can-nierele engleze și franceze, ce staționează acolo sunt îmbrăcate de sus până jos în flamure și steaguri. Galații au vre-o 70.000 locuitori. Partea de jos a orașului de-abia se ridică de-asupra nivelului Dunării și e băntuită adeseori de inundații; partea de sus, mai elegantă și mai frumoasă, se urcă în formă de terasă, fiind așezată la o înălțime de cel puțin douăzeci de metri, chiar în părțile ei cele mai de jos.

Approape întregul comerț de import și export al României se face prin Galați și Brăila, pentru că produsele de căpetenie ale țării, cerealele și lemnul, pot fi transportate numai pe apele Dunării, singurul drum de comerț ce leagă Prințul patele cu strămătatea. Totuș nici instalațiile de încărcare din Galați nu sunt mai bune ca în Brăila.

Ambele orașe au o numeroasă populație stră-nă; cele mai însemnate firme de cereale sunt mâinile Grecilor bogăți; deasemenea primele case de bancă. — Patru luni din an, ori ce via-

...altă abia de făceau suma de vre-o câteva
de coroane, — cu horibila sumă de 120.000 co-
roane. El a putut-o face în calitate de ministru
finanțelor de pe vremuri și — a făcut-o.

Ne impunem totuși o oarecare rezervă as-
tând desmințirile dlui Lukács cu privire la
ce apărute în numita foaie volantă. Parcă
vedem însă, că atunci când e vorba de a fi
descoperite asupririle poporului nostru nu prea
săp desmințiri...

In fața mării primejdii.

De Dr. Cassiu Maniu.

*Omnia iam fient, fieri quae posse negabam,
Et nihil est, de quo non sit habenda fides.
Haec ego vaticinor, quia sum deceptus ab illo,
Laturum misero quem mihi rebar opem.*

Ovidiu.

Numai cu mare primejdie vei păzi ceea ce
dăce multora — zice proverbul clasic! Mul-
tora le place țara aceasta loenita de noi, Ro-
mâni, și mare este apetitul celor ce voiesc
înghiți neamul nostru, pentru ca să poată
ei înșiși stăpâni mândrei noastre moșii. Ce
să faci?! În cine te poți încrede de acu când
ezi o lume întreagă conjurată în contra tu-
turor și în contra celor mai sfinte așezăminte
de neamului românesc?!

Neamul românesc acum se va trezi doar
în buimăceala celor zece ani de activitate
parlamentară, ca să atingă odată, — deși
ca siliata diplomatică — coarda sincerității
față de el însuși și să recunoască în fine ca:
*Omnia iam fient, fieri quae posse nega-
bam etc.*

Neamul românesc, mai ales de zece ani
încoace, este tratat ca un element ce trebuie
distrus cu orice preț, cu orice mijloace. Nea-
mul românesc este victima unei mistificări
premeditate, și calculate cu o diplomatie ex-
trem de fină. Aci se face o manevră politică
în contra ființei neamului nostru în stil mare.

E timpul suprem ca să ne trezim și să ve-
ghiăm! E timpul ca să ne deschidem ochii,
căci e cu mult mai mare primejdia decât se
poate cugeta. Noi Români le plăcem multora
și așa zicând tot pasul nostru înaintează prin-

tre prapăștiile diplomației celor mai experți
și mai cutezători politici ai Europei!

Alături de neamul nostru sunt popoare
inamice, căror degeaba le vei declama pe
Catone că: *Stultitia est, morte alterius spe-
rare salutem. Sunt neamuri barbare!*

Ocârmuitorii ne iau școalele și bisericele
ca să le închine trădării de neam și necre-
dinței. Cu drept cuvânt se poate zice despre
ei: *Prodigus et stultus donat, quae spernit et
odit. (Horatius).*

Ura și disprețul față de neamul românesc
le dăteaza toate aceste negre faradelegi, cu
cari se atentează numai asupra acelor nea-
muri pe cari vrei a le ucide, cari îți stau în
cale întru atingerea unor scopuri infernale,
nemărturisite... *Scopuri nobile numai cu
lepte nobile se ajung. Numai acela i crată
pe scelerati, care vrea peirea celor buni. A-
ceste două maxime sunt date uitării totale
în Monarhia noastră.* Dureroase experiențe
ne silesc a rupe masca de pe obrazul de mon-
stru al acestui fel de diplomatie și de politica
înalta ce duc un neam întreg spre prapăstia
desnădăjduirii!

Nu în acest chip se câștigă dragostea și
devotamentul popoarelor!

Adânc de tot a căzut fama neamului no-
stru, ca să poată fi insultat în tot chipul, dar
dela virtutea lui o să atârne ca să se știe fo-
losi de atari învățături, de cari nu a fost cru-
țat nici un popor.

Un neam ca al nostru, ce vrea să trăiască,
are încă fulgere destule pentru cei ce voiesc
a-l despoia, a-l înjosi și a-l ucide mișește
prin atentate perpetue la sentimentul său de
demnitate și la conștiința drepturilor sale
vecinice naționale.

*Primeidiile îl vor trezi înstârșit din sina-
magire; va privi față în față ce înalte îndă-
toriri are față de sine, față de omenire și va
de exemple de tărie în primejzii, de dragos-
te de neam în luptă și de abnegatie în aceste
timpuri mari de jertfă.* Spre acest scop sfânt:
*Virtutem virtus pariat, de lumine lumen
Prodeat, omnis palma gradum faciat!...*

Meetingul național din Sofia.

Ministri bulgari amenințați cu moartea. — Ata-
curile împotriva României.

Sofia, 2 Sept. v.

Astăzi a avut loc în sala „Nuowo Amerika”
un mare meeting convocat de comitetul național
de acțiune pentru dobândirea autonomiei Mace-
doniei.

D. Strasimirov, deputat în Sобрание a vorbit
cel dintâi. El a arătat că actualmente Turcia se
găsește sub tutela Europei. Noi suntem acum în
situația aceasta, — a continuat vorbitorul: ori
lăsăm Europa singură să tranșeze cu Turcia au-
tonomia Macedoniei, ori ridicăm mînușă pe care
ne-a aruncat-o semiluna și încheiem odată pen-
tru totdeauna socețelile cu Turcia. Dacă guver-
nul va spune că e gata pentru război, primul
guvern care va succeda pe cel de azi, va trebui
să-l dea în judecată pentru trădare națională.
Noi trebuie să ducem crucea la Golgota. Tre-
buie să ne ducem să murim acolo unde poporul
bulgar are datoria să moară.

Dr. Neicev, a spus că Bulgarii emigrați din
Macedonia în patrie nu trebuie să constituie o
greutate pentru Bulgari. Și aceștia trebuie să
lupte pentru eliberarea Macedoniei. Noi suntem
gata. Acum e momentul deciziv. Numai prin răs-
boi se va putea realiza idealul nostru: auto-
nomia Macedoniei.

Dr. Vladoff a făcut o expunere a politicii
Germaniei, Rusiei și Austriei în chestia macedo-
neană. A continuat apoi spunând: Cu Grecia
suntem foarte bine. Cu Serbia putem să ne în-
telegem. *Numai România face politică antibul-
gara și se opune realizării autonomiei Macedo-
niei. Ceva mai mult, ea dă mîna cu Turcii, cu
barbarii. Aceasta este de neînțeles. Părerile cer-
curilor oficiale și ale regelui Carol nu corespund
însă cu dorința poporului român, care nu este
ostil Bulgariei și aspirațiilor poporului ei.*

Prodanoff, lt.-colonel în retragere, a spus că
în Bulgaria sunt 300 mii Bulgari macedoneni e-
migrați, cari plătesc statului bulgar 50 milioane
dări, îi dau 100.000 soldați și 1000 ofițeri. Emi-
grații bulgari din Macedonia trebuie să spună
guvernului bulgar:

„Dați-ne puștile și tunarile pe cari le-ați cum-
părat cu banii noștri; dați-ne soldații și ofițerii
noștri și atunci noi lunguri vom cuceri Mace-
donia!”

*Dacă este adevărat că miniștrii bulgari spun
că nu suntem pregătiți bine pentru război, popo-
rul bulgar va trebui să spânzure pe toți foștii și
actualii sfetnici ai tronului, pentru că poporul bul-
gar a fost totdeauna cel mai darnic către ar-
mata sa.*

Protgheroff, președintele comitetului națio-

stagnează aci, pentru că pânzele de ghiată ale
Dunării fac imposibilă navigația.

În ziua de 4 (16) Nov., Prințul inspectează
toate clădirile publice și primește în audiență pe
consulii puterilor străine și pe comandantii ca-
nienierelor ce staționează în port. Prințul Cuza,
înainte de a fi ales Domn al țărilor unite, a fost
mai multă vreme prefectul Galaților. De aceea
Galații îi simpatizează și astăzi, iar un partid
destul de numeros crede cu tărie că Prințul Cuza
mai are un viitor.

Comisia europeană a Dunării, care a fost in-
stituită prin tratatul de Paris pentru navigabili-
tatea gurilor Dunărene, și care se întrunește an
de an la Galați, timp de câteva luni, — se pre-
zintă Prințului Carol. Marile puteri sunt repre-
zentate de consulii lor generali din București ori
de consulii din Galați; Turcia are un delegat
special, care vine în fiecare an la sedințe; pe
lângă aceștia mai funcționează un inspector ge-
neral, colonelul Drigatschi, fost ofițer prusian în
serviciu turcesc, și un inginer șef, Ch. Hartley,
care se bucură de-o reputație extraordinară. Co-
misia are un buget de intrări și ieșiri, cifrat la
vre-un milion de franci.

Începutul lucrărilor s'a făcut cu regularea
gurei dela Sulina. Consulii Austriei și Rusiei, îm-
preună cu prefectul Galaților, mai formează o
comisie specială pentru îmbunătățirea naviga-
ției pe Prut.

La 5 (17) Nov., ceasurile opt dimineața, Prin-
țul se îmbarcă pe vaporul francez „Le Magicien”,

plecând spre Ismail, cetatea rusească pe vre-
muri; canonierele străine însoțesc pe Prinț. Că-
lătorii ating în drumul lor micul port Reni. Is-
mailul e capitala celor trei județe basarabene
ale României; pe la începutul veacului toată Bas-
rabia fusese răpită Moldovei de către Rusia,
dar partea de sud a provinciei se alipi iarăși la
Moldova, prin tratatul dela Paris (1856). — Îm-
păratul Nicolae a cheltuit multe milioane pen-
tru Ismail, spre a-și stabili o bază de operațiuni
pentru viitoarele întreprinderi contra Turciei. A-
tunci se construie aici și o stațiune a flotei ru-
sești. Dar brațul Chisiei nu se poate folosi pen-
tru vasele mari. — Orașul, cu străzile lui largi,
casele scunde și fortificațiile în ruină, îți lasă o
impresie tristă; fluviul lat și lenes, cu malurile-i
șese, sure, cleioase, desăvârșese tabloul iahic;
mai pustie încă și mai pesemorită trebuie să fie
priveștiștea, când mulțimea de oameni în haine
de sărbătoare nu dă viață malurilor, iar pe co-
răbiile de pe riu și pe canale de pe uscat nu în-
tură steagurile în multe culori, ca astăzi. —
Prințul e primit cu mare căldură.

În fața bisericii episcopale, spre care se în-
dreapta Prințul, plecând dela debareader, as-
teaptă Melhisedec. Episcopul Dunărei de jos și
al județelor basarabene. Dânsul e un bărbat în-
vățat, și-a făcut studiile în Rusia și păstrează
acestei împărății o vie simpatie.

Seara banchet la Casino-ul orașului, pentru
saizeci de persoane. A venit la Ismail, ca să-l
salute pe Prinț, și Pașa din Tulcea, capitala Do-

brogei, ce se întinde dincolo de largul fluviu al
Dunării.

Vremea e rece. Nefiind, în acest ținut mlăști-
nos, nici un arbore, se întrebunțează în locul
lenului bogata trestie de baltă, ce se înalță în
spice uriașe; lugerele de trestie înlocuiesc nu
numai grinzile și scândurile caselor, acoperite tot
cu trestie, ci sobele se încălzesc și ele cu trestii
uscate. De aceea construcția sobelor este cu to-
tul deosebită; sunt atât de înalte, că lungile mă-
nunchinuri pot fi vârâte înlăuntrul pe de-a întregul,
și dau mult mai multă căldură decât te-ai aș-
tepta.

A doua zi, pe viscol și zapadă, Prințul pleacă
spre Belgrad, pe un tărâm lipsit de drumuri. Pe-
ste câmpia fără de arbori vrenuiește și visco-
lește ca pe întinderea mării. De trei ori trece trăs-
sura, în goană, pe lângă vulturii uriași ai ace-
stor pustietăți, ce par ca împănati, cum stau ue-
misați, cu frumosele și aibele lor gături în
erețe. Îi pare rău Prințului că n'are la îndemână
o pușcă, să-i culce la pământ, dar se gândește
totodată, plin de melancolie, la clipa când a putut
să admire pentru cea din urmă oră această fal-
nică pasere: La 5 Aprilie, când Prințul merge
împreună cu tatăl său, dela Düsseldorf la Ra-
mersdorf, ca să discute alegerea sa pe tronul
României, dânsii se opriră la grădina zoologică
din Colonia și Prințul Carol Anton, atrăgându-i
laurea aminte asupra vulturilor de șes, îi zice:
„Știi că la Dunărea de jos, în noua ta patrie,
se găsește foarte mulți!”

nal, a încheiat întrunirea cu o declarație că emigranții macedoneni în Bulgaria sunt ori când gata pentru a da toate jertfele ce s'ar cere pentru a se obține eliberarea Macedoniei. Deasemenea și poporul bulgar este gata să-și verse sângele și guvernul poate fi sigur că tot poporul va fi cu dânsul.

Cronică din Paris.

Memoriile lui Jules Massenet. — Activitate toamnătică. — Manevrele franceze. — Iarăși jurații Parisului.

Paris, 15 Septembrie.

Sunt în cartea de amintiri apărută cu puțin zile după moartea lui Jules Massenet, atâră de unele documente neobișnuite asupra epocii noastre, pasagii delicate. În cari reese mai ales sufletul blând, poetic și generos. Lipsa totală de invidie, incapacitatea de a face rău, cari au caracterizat simpativă personalitate a ilustratului compozitor. Dar ceea ce va fi interesat de sine pe cei mai mulți, este sinceritatea cu care ne desvăluie artistul numeroasele greutăți prin cari a trecut până să ajungă la celebritate, răbdarea și fărâșoarea morală cu care a îndurat loviturile fatale debuturilor artistice, stăruința cu care s'a silit să îndalure piedicile ce întârnea în cale.

Căci sa ne ne înșelăm! Massenet nu a fost, multă vreme, fericitul învingător pe care-l cunoaștem. Cariera lui artistică a fost spinoasă la început. Loviturile au curs fără creștere pe cel puțin jumătate din încercările lui. Și un artist de susceptibilitate răposatului compozitor, va închipuiți că un le-a primit cu sânge rece. Cu toate acestea a urmat lupta dacă nu cu seninătate, cel puțin cu pe o datorie pe care simțea că trebuia să îndeplinească. Și soarta rea a fost înfrântă învinsă. Massenet a triumfat, după meritele lor.

Plăcerea cu care citești amintirile acestui mare artist și om excelent, este pe alocurea tristă. În fața acestei vieți desfășurate cu o gingașă sinceritate. Simți odată mai mult că dureroase sunt debuturile artistice. Bătăliile rupte din inima unui artist, nu pot fi înlocuite nici de cele mai strălucite victorii ale sale de mai târziu. De aceea, Massenet a urmat toată viața sa principiului de a nu-și descuraja nici odată pe cei mici cari i-au cerut sfatul și sprijinul. Mulți fan auzar de această delicatete. Și nu au dreptate. Sunt firi pe cari neurozările le oțelise, le împetresc față de suferințele celorlalți: Massenet nu a fost dintre aceștia. Pe el l-au obsedat întotdeauna încercările-i grele din trecut — și dorința lui cea mai mare a fost să existe cât mai mult posibil celorlalți, calea spinoasă pe care a trecut el.

Mie unul, cărticica lui de amintiri mi-a dat de gândit. Ea m'a convins odată mai mult că singurul lucru pe care artistul îl poate opune asprimei inerente carierei lui, este împreună cu dorința de a se perfecționa, acea rezistență pasivă care înlocuiește la el

puterea de acțiune, necesară celorlalte cariere omenesti.

— N'am avut vară anul acesta! Acesta este regretul exprimat de toți. Nu, n'am avut vară anul acesta: și nici toamnă mi-se pare că nu vom avea. Cerul e cenușiu, vremea e friguroasă. Am intrat deadroitul în toamnă.

Din când în când, timp de câteva minute, soarele sparge norii și luminează Parisul. Într-o clipă, văzduhul se aurește. Pe turlele catedralelor, pe acoperișuri se revarsă binefăcătoarele raze. Asfaltul pare de aur topit. Și parisienii își ițesc pașii, devin mai vii. Apoi, soarele se ascunde din nou. Și ea la poruncă, trecătorii își încetinesc mișcările, inclinandu-și capul pe piept, descurajați.

Eri m'am oprit timp de o jumătate de ceas în fața unui etalaj de librărie, numai ca să-i observ pe parisienii din jurul meu. Nimic nu-mi pare mai interesant ca o stradă a Parisului în timpul zilei. Strada unde mă oprisem eu era Avenue de l'Opera. Acolo am băgat de seamă obiectul soarelui asupra bițiilor mei parisieni, urgisiți de atâtea luni de vreme rea. De câte ori scânteia soarele printre nori, ochii tuturor se umpleau de raze: și când se întuneca văzduhul, se întunecau și ei.

Suntem așa dar în mijlocul lui Septembrie. Acum nu au pe vremea asta, mulți din locuitorii marelui oraș întârziat încă la mare și pe munte. Astăzi însă, Parisul este aproape complet. Activitatea generală e mai timpurie. Pulsul orașului-lumină bate în plin.

Teatrele și-au deschis porțile, concerturile au început, editorii răspundesc cărțile noi tipărite, conferințele se pregătesc. La Odeon s'a publicat de pe acum seria de conferințe dramatice. Cunoașteți poate admirabila inovație urmată de vre-o trei ani începe de acest mare teatru. Fiecare piesă semnată de un nume mare, fie francez sau străin, clasic sau contemporan, este însoțită de o conferință rostită de câte un om celebru și eminent, asupra piesei în chestiune, a autorului ei, a importanței lor în literatura universală. Anul acesta, lumăoară, vor vorbi: Emile Faucher, Jean Richelin, d'Annunzio, Gabriel Traricuse, d-na Severine, Ernest-Charles, d-na Judith Gautier, etc etc, despre scriitori ca: Plaut, Schiller, Machiavel, Shakespeare, Tolstoi, Sheridan, Khan-Tsian-Non (teatrul chinez) etc, etc.

Bucure-se iubitorii de literatură din marele oraș! Și ei se bucură, într'adevăr.

— Manevrele mari au început în Franța și corpul de aviatori se încumună de lauri. Distinsul publicist sportiv Georges Prade, care a asistat și la manevrele germane din Saxonia, a făcut cunoscut francezilor prin niște articole senzationale publicate în „Le Journal”, stăruința demnă de laudă cu care se lucrează în armata germană pentru aviațiune. Hămbare admirabile, aparate înitate mai toate după mărcile franceze, stațiuni aeriene, nimic nu le lipsește neunților, afară de... aviatori. Ei nu au piloți. Aviațiunea este la ei din această pricină abea la cei dintâi pași. D. Georges

Prade ne-a făcut cunoscut aceasta, dar cu o importanță incontestabilă, d-sa ne-a făcut cunoscută și în presia extraordinară care au făcut-o asupra lui corpul de aviatori militari francezi, în plină activitate. Acum un an, la manevrele dela Vosoud, aviatorii francezi au putut fi distinsi personală. Adecă, acțiunea piloților marcanți a putut fi cunoscută. Vedrele Liblane, Garros, și alții au fost numiți cu elogii. Anul acesta însă, lucrul nu mai poate avea loc. Aviatorii francezi, toți aviatorii francezi, formează acum un singur grup, o armă de sine stătătoare ca infanteria, cavaleria, artileria și cooperarea lor la manevre se face după ordinele strict matematice ale statului major. Astăzi, ei sunt așa de bine instruiți și disciplinați, materialul lor așa de bine orânduit, capacitatea lor așa de generală, încât personalități de sine stătătoare nu pot exista printre ei, după cum nu pot exista nici în artilerie sau cavalerie. Ce progres în mitor.

Manevrele cari au loc la London, în prezența regelui duce Nicolae, însoțit de un strălucit cortegiu de ofițeri ruși, fac în Franța o impresie excelentă. Ele concid oare cum cu nimitoarea și aproape neașteptată victorie reputată de colonelul Mangiri în Maroc, ca ce dă trupelor o și mai mare însuflețire.

— Dra Memier a voit să-șiucidă inibitul dintr'un exces de amor; dar neștiind să se servească de armă, a nitat să deschidă arcul de siguranță al revolverului cu care s'a servit. Rezultatul: inibitul pățimășii femei a scăpat toafăr. Dar d-na Hotelet, o altă femeie pățimășă, a voit și ea să-șiucidă soțul, tot dintr'un exces de amor. Și d-na Hotelet a știut să se servească de revolverul ei. Glonțul a pătruns în creierii nefericitului soț, trăznindu-l pe loc. Rezultatul: bietul d. Hotelet astăzi mort și îngropat.

Dra Memier a apărut zilele trecute în fața judecătorilor. Ea a fost condamnată la mai mulți ani închisoare, pentru tentativă de omucidere. Văduva Hotelet a fost și ea judecată, în cursul acestei săptămâni. Ea a fost achitată. Crima ei a fost calificată de „pasională”. De aceea jurații au fost indulgenți.

Aceste două cazuri au agitat opinia publică de aci. Suntem într'o situație foarte ciudată: avem să ne pronunțăm asupra a două mentalități. Și ne dăm seama că una este mai imbecilă decât cealaltă.

Unde este bunul simț? se întrebă parisienii. Aș fi totuș curios să știu ce gândesc jurații cari au hotărât soarta celor două femei. Prostia omenescă se manifestă în sute de chipuri; veți admite însă că ea nu poate străluci mai radioasă ca în procesele despre care vă vorbesc.

Un cronicar spiritual a scris cu acest prilej un articolăș prin care dă sfaturi femeilor cari vor să-lasasineze pe alesul inimei lor. „Singurul lucru de care o femeie ar trebui să se teamă într'un astfel de caz — serie el — este de a-și cruța victima. Numai dacă-l ucide pe loc, poate fi sigură că va fi achitată. În cazul de l-ar greși, o așteaptă închisoarea”. Și cuvintele acestea, dată fiind mentalitatea juraților francezi, par dictate de un bun simț absolut! C. R. B.

Aviz abonaților noștri.

Avizăm pe onorații noștri abonați, că începând cu 1 Octomvrie a. c. „Românul” nu se mai expediază, decât numai aceluia, cari și-au achitat abonamentul în mod anticipativ, dela acest dat înainte se introduce fără absolut nici o excepție următoarea regulă: abonaților cu luna după expirarea abonamentului plătit, li se mai trimite două numere din ziar, celor cari au plătit abonamentul pe un pătrar de an li se trimite încă 5 numere, iar abonaților cari au solvit abonamentul pe un an întreg sau pe jumătate de an, li se vor trimite încă 10 numere. Dacă în acest restimp nu se va primi costul pentru continuarea abonamentului, expediarea ziarului se sistează. Ne-am convins că e mai rentabil pentru ziar, dacă vom avea 2 mii de abonați cari plătesc abonamentul anticipativ, decât 5 mii de restanțieri.

Rugăm deci pe toți restanțierii să binevoiască a-și achita abonamentul restant nesmintit până la 1 Octomvrie n. a. c., căci în cazul contrar vom fi siliți să predăm pretensiunile noastre pentru încasare pe cale procesuală.

Direcțiunea ziarului „Românul”.

Acuma, pentru întâia oară, Prințul i-a văzut cu adevărat în noua sa patrie și înaintea ochilor săi a răsărit, ca prin vrajă, icoana tatălui iubit și a zilei de primăvară pe malurile Pinului, — iar crivățul înghețat îl umple de flori! —

Bolgradul, capitala celui de al doilea județ basarăbean, este așezat acolo, unde râul Jalpuch taie cel mai sudic dintre șanțurile de apărare, cu ajutorul cărora Romanii încercaseră pe vremuri să asigure ținutul dintre Prut și Marea Neagră împotriva năvălirilor barbare; râul Jalpuch străbate lacul cu același nume și înlesnește corăbiilor mai mici de pe Dunăre drumul la Bolgrad. După pacea dela Adrianopol s'a așezat aici o colonie de Bulgari — oameni harnici, plini de râvnă, cari și-au zidit o școală bună și o biserică mare, frumoasă. În această biserică, Episcopul Melchisedec, care însoțise pe Prinț, slujește un Te-Deum, îndată după sosire. Viscolul, ce nu mai conținește, nu poate opri pe locuitori să-și exprime, în chip demonstrativ și puternic, bucuria lor de vizita Prințului. Banchetul, oferit inaltului oaspe, a fost comandat la Galați și se distinge prin lux.

În ziua de 7 (19) Nov. țânta călătoriei este Cahul, capitala unui județ, dar un cuib uitat de lume, mic și păcătos, cu vre-o 4000 locuitori. Orașului său ca și Bolgradul, pe unul din șanțurile romane, nu-i legat de lume prin nici o șosea, n'are nici case ca lumea, nici pavaj și de-a valma

cu clădirile publice e cu desăvârșire ruinat și pustiu. Dar primirea e mișcătoare; locuitorii și-au dat cea mai mare osteneală, ca să-și arate bucuria; păcat că vremea rea nu-i favorizează de loc.

A doua zi pe un vânt geros, Prințul pernește înapoi spre Galați; o călătorie amarnică de aspră, pe căi neurublate, mai întâi prin stepă, apoi de-a lungul întinselor mlaștini cu trestii ale lacului Brateș.

Prințul ia masa de seară în Galați și asistă la marele bal, organizat de primărie în cinstea Prințului, într'o sală anume clădită pentru aceasta, lângă bursă. S'a pus în mișcare totul, spre a prezenta Domnitorului o strălucită icoană de bogăția și luxul orașului negustoresc. Și într'adevăr e o serbare deosebit de reușită: frumoasele doamne, printre cari multe Grecoaice mândre, cu ochi negri, și-au pus de gând să farmece pe Prinț; toaletele splendide și val-vârtejul balului oferă o priveliște minunată prin bogăția culorilor, fiind reprezentate și multe uniforme străine. Pașa de Tulcea asistă și dânsul. — În ziua următoare, Prințul pleacă pe apă, peste Giurgiu, spre capitală. Vremea nu s'a schimbat, vântul geros bate fără încetare. La 11 (23) Nov., seara, Prințul sosește în București, pe un frig de 14 grade.

Rugul minciunii.

Agonia parlamentului oligarchiei.

Ministrul Beöthy bătut de opoziție.

Ajurnarea camerei. Starea de asediu — iminentă.

Arad, 18 Septembrie.

Urâtele scandaluri din camera ungară au avut — după cum era de așteptat — un ecou dureros în imperiul întreg. În cercurile politice serioase s'a cristalizat de acum convingerea, că ceea ce se întâmplă azi în Ungaria, e procesul fatal de purificare a unui sistem cangrenat în toate mădularele sale. Minciuna seculară a liberalismului unguresc e pusă azi pe rugul propriilor ei ticăloșii și monarhia întreagă asistă azi la ultimile ei spasmiuri.

Parlamentul oligarhiei arde în bobotaie și nu mai poate să reziste flăcărilor ghehenice nici una din temeliiile lui putrede. Se prăbușește și se mistuie rând pe rând întreaga alcătuire de rămășițe feudale. Garanțiile închipuite ale solidității ei: imunitatea legiuitorilor, libertatea cuvântului, respectul convingerilor, urbanitatea și civilizațiunea manierilor — totul ce putea să dea un caracter constituțional și civilizat corporațiunii legislative a țării piere în fumul negru al uriașului rug. Călcâiul forței brute, al teroarei și samavolniciei feroce, scurmă jăratecul și atâță flăcările pierzării. Miazmele organismului mistuit de flăcări se răspândesc în țara întreagă și mirosul penetrant prevestește sfârșitul...

În ședința de azi scandalurile s'au repetat cu o violență și mai înfrigurată. Limbile sulfuroase ale vâlvății s'au înfășurat și în jurul fotoliilor ministeriale, distrugând ultimul nimb închipuit al celor ce înfățișează sintetic autoritatea parlamentarismului unguresc: ministrul de comerț Beöthy a fost bătut în mod brutal, călcat în picioare și amețit de izbituri.

De dogoarea patimilor din cameră a început să se miște iarăș uriașa stradă a Budapestei și se simte în atmosferă palpitantă revoluției din Mai. Amenință iarăș starea de asediu și cine ar putea să spună, cari pot să fie întâmplările într'un viitor apropiat.

Pentru moment se pare că o primejdie mai gravă ar fi fost prevenită, căci guvernul a reușit în ședința de azi a camerei să aleagă pe toți delegații și a ajurnat camera până în 20 Octombrie. Focul blestemat va arde însă și sub spuză și flăcările vor putea să încingă un spațiu din ce în ce mai larg, prefăcând în scrum și cenușe scheletul pseudoconstituției ungare.

Ședința de azi.

— Prin telefon. —

Budapesta, 18 Septembrie.

Pentru a preveni eventualele tulburări poliția, sub conducerea comandantului Köpf a impresurat des de dimineață jur de jur parlamentul. Deputații opoziționali s'au întrunit în cafeneaua „Országház” și de aici au pornit în grup compact după orele nouă. Erau vre-o cincizeci până în șasezeci de inși, în frunte cu contele Mihail Károlyi, contele Apponyi, T. Batthyány, Holló și Z. Désy. Deputații opoziționali erau de credință, că poliția nu-i va lăsa să intre în cameră și erau hotărâți să înfrunte orice teroare. Au avut însă o surpriză plăcută: Comandantul Köpf le-a permis intrarea. Aba-

tele Molnar i-a făcut comandantului reproșuri, zicându-i:

— Cum poți să te pretezi la un serviciu atât de antipatriotic!

Sub conducerea contelui Apponyi deputații au intrat în sala de ședințe, unde au stabilit stratagema ședinței de azi. Au hotărât să facă cu neputință orice desbatere, recurgând la cunoscutele arme de ieri: sirenele, trîmbițele și fluierile. Pentru cazul, că poliția ar aplica aceeași forță ca ieri, au hotărât însă să se retragă de bună voie, rămânând în incintă numai contele Apponyi, dimpreună cu vre-o doi membri din statul major al partidelor din opoziție, pentru ca să protesteze împotriva alegerii delegaților.

Pivnițele camerei au fost pline de polițiști. Deputații guvernamentali credeau că se vor repeta întocmai scenele de ieri. Au venit și oamenii salvării și au fost postați în odaia rezervată pentru medicul camerei.

La orele 9 și jumătate sunt de față în incintă vre-o nouăzeci de deputați opoziționali. După orele zece intră și deputații guvernamentali în grupuri compacte de câte 20—30 de oameni. Apar figurile deputaților Alfred Pal, Geza Kubinyi, baronul Voinich, Z. Nemess, L. Hámory, A. Tagányi, P. Farkas etc. — tot figuri cunoscute și atât de odioase țării. Când opoziția îl vede pe Geza Kubinyi, eroul scandalurilor de ieri, izbucnește în strigăte de „pfui”. Kubinyi amenință cu pumnii. Szmracsányi face câțiva pași înspre el și-i strigă:

— Ești un mizerabil laș!

— Mizerabil! — se aude la adresa deputatului guvernamental, din toate părțile.

În curând își fac apariția și doi miniștri: contele Serényi, ministrul de agricultură și Ludovic Beöthy, ministrul de comerț. Se așează în fotoliile lor de catifea, lângă băncile opoziției. Ministrul Beöthy sfidează cu priviri pline de dispreț pe deputații din opoziție, cari izbucnesc la rândul lor în insulte grosolane. Deputații Zboray și Szmracsányi bat băncile. Contele Adalbert Zichy se repede către ministrul Serényi și strigă:

— Nu ți-e rușine să stai alături cu guvernul! Rușine să-ți fie, că poți tolera să ne scoată cu poliția din cameră!

Ministrul Serényi nu răspunde. Privește mut pe deputații opoziționali. Contele A. Zichy se îndreaptă acum spre ministrul Beöthy:

— E rușine că pot să stea în fotoliul ministerial oameni ca acesta!

Ministrul Beöthy este crunt bătut.

Ministrul Beöthy stă cu pumnii încleștați la locul său, în ochi are fulgere și se vede, că abia-și poate stăpâni mânia. Opoziția vociferază ca nebună și din infernul de glasuri întăritate se desprinde bine glasul deputatului Zboray, care strigă:

— *Si ăsta-i ticălos! Porc și canalie mizerabilă! Face parte din garda bihoreană!*

Ministrul Beöthy sare de pe fotoliu, galben, cu pumnii ridicați în aer și tipă:

— *Care a fost? — întrebă el cu glasul tremurător de enervare. Unul dintre cei din jurul lui îi spune. Atunci ministrul Beöthy aleargă înspre Zboray cu pumnii ridicați. Totul s'a petre-*

cut într'o singură clipă. Ministrul îl ajunge pe Zboray și-l lovește.

Intr'aceeaș clipă însă o ploaie de pumni și pumni se reped asupra bietului ministru lovindu-l din toate părțile. Intr'un târziu abia a fost scăpat furisându-se din învălmășală și îngheșuindu-se într'o bancă și fotoliul ministerial. Tot în acelaș timp însă o grupă de deputați guvernamentali văzând primejdia, în care se afla ministrul Beöthy, îi sar într'ajutor.

Acum se iscă o bătaie formală între guvernamentali și opoziție: sunetele surde ale loviturilor de pumni contrastează strident, brutal cu pleznetul palmelor: curat ca la ușa cortului. Încăierarea ține vre-o cinci minute. Pe Beöthy îl înconjoară vre-o câțiva deputați guvernamentali și îl duc în biroul majordomului, unde încurând apar Tisza și Lukács. Ministrul de comerț abia poate vorbi din cauza agitației extraordinare, în care se află. Își exprimă în fața ministrului prezident, părerea de rău — pentru cele întâmplate, dar declară, că nu s'a mai putut reține la auzul insultelor nemaipomenite. — Beöthy povestește amănunțele astfel:

Îndată ce m'am pus jos, s'au repetat scenele de ieri. Opoziția îmi aruncă o ploaie de insulte, pe cari le-am trecut cu vederea, până când Nicolae Zboray sări îndărjît pe șirul al doilea de bănci și cu fața roșie de mânie răcni către mine: „Porcule, vagabond mizerabil”, și alte asemenea injurii. Atunci nemai putându-mă răbda am sărit și eu la el, ca să-mi iau satisfacție și am început a lovi încoaci și încolo. Am fost atât de enervat, că n'am mai căutat unde și în cine dau.

În marea învălmășală deputatul Szentiványi Árpád a leșinat și a fost transportat în infirmerie dându-l în grija doctorului Alföldi. Apoi au voit să constate, cine a fost acel care a lovit în ministru de comerț. Nu le-a succes însă să-l afle. Singur Zlinsky a declarat, că pe el l-a atacat Rudnay. Mulți îl bănuiesc pe deputatul Szmracsányi. În învălmășala infernală se aude ca un glas din altă lume lamentările lui Herczeg Ferencz, care își exprimă părerea de rău, că deputații guvernamentali n'au fost unitari în — bătaie. În restimpuri înceată groaznicul tumult, — la înfăptuirea căruia au luat parte și vre-o câțiva deputați din comitatul Aradului — pentru ca să înceapă într'un tempo mult mai ridicat pe la orele 10^{1/2}, când intră Tisza în cameră. Acum e momentul suprem al orgiei: trîmbiți, sirene de automobil, tălângi și alte minunății, al căror sgomot era însoțit de injurăturile cele mai murdare, toate aceste instrumente omenești și neomenești, a căror gamă o conducea ca un capelmaistru deputatul Frater Loránd, au făcut ca Tisza să nu poată fi în stare să spună nici un cuvânt și să suspendeze ședința.

Pe la orele 11^{1/4} năvălesc în sală la comanda lui Tisza vre-o 120 de polițiști conduși de comisarii Pavlik și Gersich. Cel dintâi merge direct la contele Apponyi și îl provoacă să părăsească sala. Asemenea e condus afară din sală contele Károlyi. Ambii conți se duc între uralele opoziției și ale publicului de pe strade spre localitățile partidului kossuthist. Pe la 11^{1/2} Tisza deschide ședința din nou, aducând la cunoștință deputaților, că a scos afară pe recaletranti și totodată spunând, că Beöthy voiește să se declare asupra celor întâmplate.

Într'o vorbire mai lungă descrie ministrul de comerț cele întâmplate și își cere iertare dela cameră, că s'a lăsat răpit de pornirea mâniei. Partidul guvernamental l-a aplaudat ostentativ și prelung pe „eroicul” ministru.

După Beöthy a vorbit iarăș contele Tisza. Înfierează cu expresii tari purtarea opoziției.

— Ministrul de comerț Beöthy — spune el — s'a purtat foarte bărbătește. În locul lui și eu aș fi făcut întocmai ca el. Părerea mea, și cred că și părerea camerei e, că nu trebuie să aplicăm nici o procedură față de ministrul de comerț, pentru că a fost într'o situație, care nu-i permitea să îndure insultele ce i se aruncau din toate părțile — și și de altfel a cerut camerei iertare.

Cuvintele lui Tisza au fost, firește, subliniate cu puternice aplauze. După asta, deputatul Ernest Kiss a prezintat hotărârile comisiei de imunitate, în sensul că 60 de deputați din opoziție sunt excluși dela ședințe, parte pe 15, parte pe 30 de zile.

Au fost aleși apoi membrii delegației ungare, tot numai deputați guvernamentali. Ședința s'a

terminat la ceasurile două și camera a fost ajurnată până în 20 Octombrie nou.

În anumite cercuri se lansează șvonuri cu privire la iminenta disoluție a năvălului guvernamental, — nu se confirmă însă nici unul din aceste șvonuri.

Alte amănunte de ieri.

Pavlik care și-a câștigat în Iunie merite însemnate în cameră, s'a dovedit ieri prea slab decât să poată domina situația. Pe la orele 7 seara e înlocuit prin consilierul de poliție Gersich. Înainte de a fi înlocuit însă mai are de înghițit un hap amar. Un polițist, căruia îi dăduse ordin să seceată afară pe coatele Károlyi, se oprește smirna în fața lui, salută și strigă cu glas înalt, în auzul tuturor:

— Sunt fiu de ungur adevărat, de loc din Csongrád. Mă numesc Polyák István și cât timp port acest nume cinstit, nu mă voi atinge de un deputat ungur. Pedepsiți-mă, nu-mi pasă. Inchideți-mă, dacă vreți, dar nu mă veți putea sili să comit o miselie!

Ca o bombă l-au lovit pe Pavlik cuvintele polițistului și în primul moment chiar nu știa ce să zică, ei stetea palid ca un mort în fața subalternului său. Opoziția înțelegând de ce e vorba, a erupt într'un tunet de aplauze și aclamații la adresa polițistului reitent. În momentul următor Polyák a fost arestat și dus la poliție. Încă astăzi va fi predat procurorului, care îi va face proces pentru nesupunere. Va sta închis cel mult două luni și va fi amovat din post. Cu toate acestea nu va avea o soartă de deplâns. Încă în cursul zilei de ieri deputații din opoziție au adunat o sumă frumoasă pe seama lui, iar după ce va scăpa din încheisoare, va primi imediat un post bine plătit la unul dintre deputați. Până acum i-au oferit postul de logofăt de moșie conții Károlyi și Pallavicini.

Sub comandă nouă. Serviciul sanitar în cameră.

După ce comanda polițistilor o ia consilierul Gersich, lucrurile merg strună. Rând pe rând sunt scoși din cameră deputații recalcitranți. Comandantul polițistilor strânge în mână o coală de hârtie cu o listă lungă cuprinzând peste 60 de nume și strigă în șir alfabetic numele deputaților, cari au să fie dați afară.

Doi polițiști înhață, din greșeală, pe deputatul nostru Șt. C. Pop, și-l împing spre ușă. Dar, recunoscându-și în curând greșeala, îl lasă în pace.

Aspectul camerei e al unei crâșme de pe pustă. Sbierele, fluierături, țipete de sirene umplu văzduhul. Vre-o douăzeci de minute durează lupta polițistilor cu deputații. În focul frământării, contele Károlyi începe să se clatine și cade deodată, leșinat, între bănci. E dus îndată la medicul parlamentului, care-l ia sub îngrijire. Salvarea a avut de lucru și cu alți deputați și mai ales cu Ivanka și Șt. Járny cari încă au leșinat în lupta de ieri. Deputatul Hegyi și-a scutit o mână, iar alții au suferit leziuni mai ușoare. Unele lovituri și zgârieturi poartă deputații Ráth, Kovács, Hédeváryi, Lehel, contele Károlyi, contele Bethlen și alții.

Fără opoziție.

La urmă mai rămân în cameră abia vre-o 20 de deputați din opt, cari mai stau câteva minute și apoi se depărtează și ei. După plecarea opoziției la cuvântul contele Tisza și încearcă să-și justifice procedura. Nimeni nu-l contrazice, din contră, e întrerupt după fiecare frază de aplauze îndelung repetate. Propune ca deputații recalcitranți, 60 la număr, să fie îndrumați la comisia de imunitate. Se dau apoi cetire autografului regal, prin care se convoacă delegațiunile la Viena.

Opoziția s'a întrunit azi noapte la o consfătuire în Panonia, stabilind aici tactica de luptă pe ziua următoare.

Tisza în audiență secretă.

Înainte de deschiderea parlamentului contele Tisza și cu Lukács au luat toate măsurile

de precauțiune, așa că ședința de Marți a fost pregătită de actorii ei până în cele mai mici amănunte. Contele Tisza, a fost primit Joia trecută în audiență secretă de M. S. Regele, care i-a dat instrucții în vederea deschiderii sesiunii parlamentare. Din motive de tactică, această audiență a fost tănuțită zile întregi, ca să nu afle despre ea opoziția.

Presă vieneză în contra guvernului.

Evenimentele scandaloase din camera ungară au făcut o senzație mare în Viena. Ziarele își arată temerea, că după cele întâmplate, n'ar fi exclus ca opinia publică ungurească să se dea pe partea opoziției, ceea ce ar sdruncina definitiv situația guvernului.

Ziarul „Fremdenblatt” — ale cărui legături excelente sunt notorice — scrie, că, după cele întâmplate, o pace cinstită între guvern și opoziție pare a fi cu neputință. În istoria parlamentelor n'a fost zi mai agitată decât cea de ieri a camerei ungare, care e o zi a patimilor degenerate în sălbătăcie. Numai ajută de-acum nici vechea rețetă a camerei ungare — „compromisurile”.

„Neue Freie Presse” se teme că patimile vor incedia și strada și că evenimentele din cameră nu pot să rămâie fără răsunete primejdioase în capitală. Cabinetul Lukács, spune numitul ziar — e într'o situație nespuse de grea și numai depunând în cameră, fără întârziere, proiectele reformei electorale s'ar mai putea salva pe sine.

Celelalte ziare desaproabă procedeul guvernului, iar organul socialist „Arbeiter Zeitung”, chiamă masele să sprijinească din răspuțeri opoziția și să ducă luptele din cameră în stradă.

Mai nou.

Greva generală în Budapesta.

Conducerea partidului socialist din Budapesta a hotărât, după o consfătuire, care a durat până azi dimineața, să dea o proclamație energetică către muncitorime, invitând-o să părăsească lucrul și să înceapă o grevă generală în capitala țării.

Se știe că ziarul *Népszava* a fost azi dimineața confiscat, ceea ce a înțeles numai spiritele muncitorime. În fața hotărârei luate de partidul socialist, poliția a luat cele mai întinse măsuri. A afișat sute de placarde pe străzi, avertizând publicul în sensul avertismentului dat azi primăvară în pragul revoluției din Mai. Mâne toate prăvăliile și localurile publice trebuie să fie închise începând dela orele 8 scara. După orele 8 publicul nu mai are voie să iasă pe stradă, cu atât mai puțin să formeze grupuri, pentru că forța armată, poliția, e hotărâtă să dea, în caz de necesitate, salve asupra oricărei conglomeratii de public. A fost consemnată întreaga poliția capitalei și se spune că și miliția.

Muncitorimea va încerca cu toate astea să demonstreze, cu ori și ce preț. De mâne dimineața, probabil, se va începe în Budapesta o grevă generală.

Cronică externă.

Pericolul unui războiu european. Corespondentul marelui ziar rusesc „Bierjewa Wiedomosti” telegrafiază din Sofia următoarele ziarului său:

„La prima detunătură de armă a Serbiei și Bulgariei, ambele aceste state vor fi atacate de România. După aceasta se vor ridica și Austria și Ungaria, unde se fac neîntrerupte pregătiri în armată.

Intr'o astfel de situație, împărțirea imperiului otoman va fi inevitabilă, ceea ce va aduce prelungite convulsii în întreaga Europă. Atunci va fi războiu pe întregul continent european, dela oceanul Atlantic până la muntele Ural. Responsabilă va fi întreaga Europă, căreia Bulgaria îi spune în prezent: „Până acum ne-ați mințit cu promisiuni; acum cerem fapte”.

Flotă de războiu impusă României. Ziarul „Gross Österreich” primește o telegramă din București, anunțând că guvernul român a hotărât să întemeieze o flotă de războiu și să întărească două puncte strategice în Dobrogea, deoarece flota de până acuma, nici nu merită să se vorbească de ea.

Ziarul zice cum că din loc hotărîtor s'a accentuat în chip deosebit necesitatea absolută ca România să aibă o flotă cu care să-și apere coasta, cu atât mai mult cu cât, în afară de flota rusească de pe marea Neagră mai este și cea bulgară, iar aceasta este superioară celei române. Ziarul nu precizează care este locul hotărîtor care a cerut întemeierea flotei.

Atacurile unui ziar sârbesc contra regelui Carol. Marele ziar sârbesc „Maili Journal” reproduce articolul ziarului „Epoca” din București, cu privire la atitudinea României în cazul unui război între Bulgaria și Turcia. Ziarul sârbesc condamnă politica actuală a României, ostilă Bulgariei. Mai adaugă că niciodată un Hohenzollern, cum este regele Carol al României, nu va putea simți românește și va rămâne pentru totdeauna credincios familiei sale de origine, fără să poată înțelege adevăratele interese ale României. Conchide spunând că România trebuie să fie cu băgare de seamă, pentru ca politica de astăzi să nu o ducă la rezultate dezastruoase.

Pentru năpăstuiții prin potop din comit. Timiș.

La colecta în favorul inundațiilor din comitatul Timișului au mai contribuit următorii dni:

Colectat prin „Timișana” inst. de cred.	
Timișoara:	
Dr. Aurel Cosma	50.—
Stan Vidrighin	20.—
Mihail Ardelean	100.—
Dr. Gheorghe Adam	20.—
Colectat prin „Timișana” filiala Buziaș:	
dela Ioan Pepa, protopop, Buziaș	5.—
Ștefan Moldovan	1.—
Ioan Folea	1.—
Corneliu Nedela	1.—
Ioan Neagoe	1.—
Nicolae Moțocan	—50
Aron Moise, Sălagi	1.—
Alexandru Buibașiu, Buziaș	1.—
Dr. Victor Mercea	5.—
Colectat prin filiala Receaș „Timișana”:	
dela Dr. Sever Bugariu	1.—

Prăvălie nouă!

PINTEA și KLEIN

MAGAZIN DE SUETE, PĂLĂRII ȘI MODĂ PENTRU DOMNI s'a deschis în

ARAD, strada Deák Ferencz n-rul 4. Vis-à-vis de Librăria „Dicozană”.

(Pi 840-52)

Ioan Popoviciu	1.—
Bartha Ferencz	—50
Postl Ádám	—40
N. Muntean	1.—
N. Fluerașiu	—50
Ilie Olariu	1.—
Pavel Rait	—50
N. Cismas	—30
Gheorghe Olariu	1.—
Patriciu Tamas	—50
Schmidt Emil	1.—
N. N.	1.—
Tasch Ferencz	2.—
Iuliu D. Putici	2.—
Tyosits M.	1.—
Tonia Cărăbașiu	1.—
Total	222.20

La cari adăugând suma precedentă de 3074.41
Face cu totul 3296.61

Pentru cari contribuiri maritimose, le aducem donatorilor sincerele noastre mulțămite.
Pentru comitet: *Romulus Carabașiu.*

Criza din Turcia.

Arad, 18 Septembrie.

În momentul de față pe primul plan al evenimentelor sunt tratativele de pace și se pare că ele se află într'un stadiu atât de progresat încât până la sistarea dușmăniilor pe câmpul de războiu ne mai despart numai câteva zile.

O recentă știre din Sofia dă motiv la neliniștire referitor la atitudinea Bulgariei față de Turcia. Seta de război în această țară e atât de mare încât chiar regele ei, Ferdinand e amenințat cu detronare, dacă va mai sta în calea războiului.

Tratativele de pace.

Constantinopol. — Încheierea păcii e o chestie numai de câteva zile. Consiliul de miniștri după o dezbateră scurtă a primit în ședința sa ținută în zilele festivităților Beïrom, preliminarele de pace stabilite de parlamentarii italieni și turci cu vre-o câteva mici modificări. Preliminarele au fost retrimise parlamentarilor pentru stilizare definitivă. Singura pedecă e încă dorința guvernului italian ca acordul să fie încheiat deja acum, pe când guvernul otoman voiește a aștepta până la întrunirea noii camere otomane.

Roma. — Bertolini încă azi va pleca în Svițera și mâine va fi iarăși în localitatea Onchy. Față cu deputații s'a reținut dela orice observație asupra tratativelor. Opinia ziarelor e foarte diferită, dar se unesc cu toate în aceea, că o înaintare energetică a trupelor în Lybia ar grăbi tratativele.

Regele Ferdinand amenințat.

Sofia. — Ziarul militar „Armata” pretinde dela regele Ferdinand, în cel din urmă număr al său, să înceapă războiul, căci altcum va trebui să-și cedeze tronul unui domnitor mai tânăr.

Marile Puteri și autonomia Macedoniei.

Sofia. — Ministrul de externe Geșoff a fost înștiințat formal de marile Puteri că vor face tot posibilul pentru aplicarea art. 23 din tratatul dela Berlin, în privința autonomiei Macedoniei și, deci, Bulgaria să fie liniștită. Imediat după primirea acestei înștiințări, ministrul Gheșoff a convocat un consiliu de miniștri extraordinar, în care s'a discutat această înștiințare a Puterilor. D. Geșoff îi va primi pe reprezentanții marilor Puteri pe cari îi va pune în curent cu deciziunea consiliului de miniștri. Cu acest răspuns al Puterilor se crede că războiul este evitat.

Bulgarii și propunerea cont. Berchtold.

Sofia. — D. Donceff, fost ministru și șeful partidului junilor liberali, într'un articol publicat în ziarul „Utro”, arată ce trebuie să se în-

teleagă prin cuvântul „descentralizare” în Turcia europeană, despre care vorbește contele Berchtold în propunerea sa.

Dacă această descentralizare este în ieșul celeia despre care se vorbește în dreptul administrativ, atunci Bulgaria, fără nici o discuțiune, trebuie s'o înlăture.

Dacă însă această descentralizare ar fi preconizată după modul cum este în Austro-Ungaria, unde fiecare națiune se guvernează singură, are parlamentul și legile sale, atunci Bulgarii n'ar avea ce spune și ei singuri ar trebui să ajute realizarea ei.

Atitudinea Serbiei.

Petersburg. — Corespondentul din Belgrad al ziarului Birsevița Viedomosti a avut o convorbire cu moștenitorul de tron al Serbiei, Alexandra, care a declarat că, Serbia din inițiativa proprie nu va începe război împotriva Turciei, dar tot așa nu este nici o putere, care să o poată reține dela aceasta, dacă Bulgaria ar pași activ împotriva imperiului otoman. Centrul de gravitație prin umare e în Sofia. De aci sosesc de altcum cele mai neliniștitoare știri, după cari se urgitează intervenirea guvernului. Guvernul otoman ori cât se afirmă nu e în situația de a putea realiza reformele în Macedonia.

Situația în Albania.

Constantinopol. — Pe drumul ce duce din Medua la Scutari o bandă de Albanezi au omorât și jefuit 3 ofițeri. Din Goriza au dezertat 50 jandarmi cu ofițeri cu tot spre Monastir, din motivul că n'au mai putut suporta indiferența autorităților și înjosirile din partea albanezilor. Miridiții și Malisorii s'au răscolat. Scutari e amenințat de pericol mare, încât consiliul de miniștri a trebuit să hotărască a se trimite acolo noi trupe.

CRONICA ȘCOLARĂ

O recenzie.

„Carte de citire pentru clasa a V-a și a VI-a ale școlii primare” lucrată după noul plan de de învățământ de Iuliu Vuia. (Arad 1912. Prețul 1 cor. 20 bani).

De Ion Mărilă, învățător.

S'au strecurat cinei ani de zile, de când prin pretenția unei legi prea emulscute, i s'a dat școlii confesionale un material de învățatură prea bogat, un material, pot zice, nefârșit...

Școala noastră cu firea ei, a ținut totdeauna seama de dogma pedagogică, că unicul mijloc sănătos pentru a-l face pe om bun și luminat este limba maternă, aceea limbă, careia în imperiul școlii noastre i s'a dat 5 ore de viață pe săptămână.

Conștii de chemarea noastră, impusă de interesul neamului, ai cărui slujbași sunteam, ne zburcăm în căutarea și numărarea mijloacelor, pentru satisfacerea îndatoririlor multiple, ce le avem în muna de creștere și desglățare de minte a copiilașilor puși sub obliudirea noastră.

După cât mi s'a dat și mie, anul acesta de a școlii și răsali după vre-o rază de lumină ajutoare în munca mea de învățător, eu mare mulțumire sufletească pot vesti, că m'am întâlnit cu un tovarăș de drum sincer și iscusit.

Tovarășul acesta prețios este: „Cartea de citire pentru cl. V și VI ale școlii primare” de dl Iuliu Vuia.

Eu așa știu, că în împrejurările de azi evanghelia școlii confesionale este și trebuie să fie: Cartea de citire.

Fără a mă teme, că jignesc adevărul, ba eu toată convingerea mea sustin, că dl Vuia ne-a și dat această carte a cârților școlare.

Pe 18 coale de tipar, format octav ni se pun sub ochi mărgăritarele literaturii noastre, adunate într'un mănunchiu și prin aceasta s'a satisfăcut dorința învățătorimeii de a avea o Carte de citire, care să stea la nivelul progresului didactic al vremilor mai nouă.

Dar pentru a putea spune cuvânt hotărîtor asupra acestei munci, să reprimim în fuga condeului cuprinsul acestei cărți.

Anul al V-lea în secțiunea I „Istorizare morală”, aflăm aplevitate perle ale condeului muncitor: G. Coșbuc, G. Lazar, A. Barseanu, Brătescu-Voincești, Slavici, Odobescu, N. Bogdan, Edmond de Amieis. Subiectele acestea înbegate de aleșii neamului nostru și de veșnie marele Edmond de Amieis slujese direct scopului educativ moralizator.

În minunate șire de morală ne dă Gh. Lazăr, acest învățător așostol, lecții de viață cu acestea: „Cât ai ajuns la pricepere, nu întârzia a-ți împodobi mîntea cu învățături, îmbrățișează cu căldură iubirei toate acele, care în pețecerea anilor vieții îți folosească, ca să nu-ți blastemi în bătrînețe zilele tinerețelor tale”.

Iar Brătescu-Voincești ne dă prin „Puiul”, — acest giuvaer al literaturii românești, — cu puterea artei sale, tabloul inimii zdrobite a unei mame prepelite, care reținută de iubirea pătimăse de mamă pentru un pui neascultător, valnează la aripă de alieca unui vânător, întârzie călătorind „în țările cu soare plină” împreună cu ceilalți pușori până în zilele târzii ale toamnei, când suflând un aerivăt rece” se hotărăște a pleca eu cei mulți și săraveni, zburînd „fără să se mai uite îndărăt”, pe când cel rănit strigă cu des-nădejde: „Nu mă lăsați! Nu mă lăsați!” Strigătul acesta ne reamintește versurile populare dnuioase:

„Un pui zboară și se duce,
Altul rămâne și plînge
Și strigă cu mare glas
Nu mă lăsați c'am rămas!”

„Peste trei zile, după acest strigăt, toată preajma ora îmbrăcată în haina cea albă și rece a iernii. La marginea lăstacului, un pui de prepelită cu aripa ruptă, sta scribulit de ger... Se elatină într-o parte și într'alta și pînă moart eu degetele ghiareii împănate ea pentru închinăciune”.

În secțiua II a Biografiilor și narațiunilor din Istoria patriei, aflăm subiecte alese, în cari sunt scoase în relief calitățile, faptele alese și virtuțile băbăților aleși ai patriei.

În paginile dlui Vuia nu vei afla tot în al doilea și stercoțipele „viteaz”, „curajos”, „voinic”, „învingător”, apoi cruzimea luptelor feroase întovărășite de un nisip de numeri scoci, ei se arată priceperea aleasă, dorul de muncă, iubire de religie, neam și țară, voință tare, adevărul înainte de toate etc., etc. și rodul acestora, eu un cuvânt dl Vuia nu ne dă numai un conglomeraț de oameni și fapte, ei scoate la iveală momentele educative.

În secțiua III Tradițiuni și legende ne dă tezaur neprețuite scrisul auarilor neamului ea: „La Paști” de Coșbuc. Cum Paștile sunt cea mai aleasă sărbătoare a Românilor, tot așa e adevărat fermecat al lui Coșbuc a făcut din acest subiect o bucată literară care ocupă unul dintre cele mai de cinste locuri între surorile sale.

„Floarea lacrimilor” de Ion Gârleanu scrisă eu o gingășie și subtilitate fără pereche ne arată fuga Mariei eu copilul Dumnezeu de frica lui Iehid. La un popas, „pruncul sugea domind... de sub scufița albă părul galben ea aurul, ieșea aruncînd parca o cumină de raze de jur împrejurul capului. Și cum îl privea, ochii Mariei se nemeziară. Ce făcuse copilul sare? De ce-l prigoneau? Ridicîndu-și privirile, Maria, deaparte în zare întâlniseră o vedenie grozavă. Mama tresări și izbueni într'un plîns sfășietor: „Iosif o întrebă: „De ce plîngi tu, Marie?”

Femeia nu răspuse dar fiindcă nu avea eu ce să-și streargă lacrimile, luă scufița copilului și o duse la ochi. Scufița udă o puse în vârful unui spin să se usuce, dar când Maria se întoarse să ia scufița, rămase nimită; în locul scufiței strălucia o floare albă ea zăpada, deschisă ea un potir de cristal. Și de atunci până astăzi, crinul culege în potirul floarei lui, cele dintâi lacrimi de rouă ale dimineții”. Tot aici această se află valoroase scrieri de A. V. Ureche, Coșbuc, Odobescu, S. F. Marian, P. Ispirescu.

În secțiua IV, descrieri de țări și popoare aflăm descrierea poporului român de S. Moldovan, un tablou bine reușit al firii neamului nostru, precum și din scrierile lui Apostol D. Culea „Viața în câmpiile Americii de Sud”. Tot aici aflăm „Rugăciune către feciara Maria” de Mihail Eminescu, cea mai aleasă rugăciune versificată în întreaga noastră literatură.

Traganele din viața locuitorilor (secțiua V-a) ne prezintă eu adevărat viața sufletească a poporului românesc. Aici întâlnim materialul prelucrat al

distinșilor folkloriști S. F. Marian, S. Manguiea și A. Gorovei. Cu drept cuvânt putem zice, că nici o carte de cetire românească nu prezintă în așa măsură și lumina viața sufletească a poporului român ca cartea dlui Vuia.

Icoanele din natură (secția VI) sunt scrisul condicilor maestre: Em. Gârleanu, St. O. Iosif, Ecaterina Pittiș ș. a.

În secția VII se tratează cu multă cunoștință de cauză chestia de igienă, ea igiena locuinței și a vestimentelor. De o deosebită importanță sunt povețele relativ la rane și arsuri; iar „farmacia de casă” dă țaranului prețioase povețe; iar în secția VIII economia ne dă povețe alese relative la arat, semănat, cultivarea albinelor și a viermilor de mătășă precum și a izvoarelor de câștig.

În secția IX. Ghicitori și snoave, încheiate cu mult spirit, iar secția X. ne dă un curs complet de stilistică cu felurite modele de epistole, Anunț, Cant, Chitanțe, Obligații, Contracte etc. etc.

Anul al VI-lea secția I Istorie morale de o valoare ireproșabilă în 29 de piese.

Secția II Icoanele din viața locuitorilor sunt rari scumpețuri ale literaturii noastre. Special scrisul distinsului folklorist S. Manguiea este de o valoare incontestabilă. Pentru ilustrarea acestei aserțiuni, reproduc unele pasaje din „Zorile” acest cântec de jale, care arată, inima cea simțitoare și plină de duioșie a Românilui:

„Plângeți și voi codrilor,
Mândrelor pădurilor,
Plângeți și voi munților,
Și voi mândre văilor,
Plângeți și voi apelor,
Dimpună pietrilor,
Plângeți dobitoacelor,
Dimpună leunelor,
Plângi tu lună și tu soare
Când omul din lume moare,
Plângeți și voi patru vânturi,
Din toate patru pământuri
Plângi o lume și alină,
Clipa cu suspinuri plină,
Că o stea iar a căzut
Și din lume a trecut”.

Între Biografii și Icoane din istoria patriei (secția III) aflăm și biografiile preoților neamului, a marelui Andrei și a fabulistului Tichindeal, scrise în direcție educativă și într-o prea frumoasă românească.

Deosebită atenție s'a dat secției a IV-a Industrie și comerț. În mod ușor, narativ se arată marea importanță a acestor rami în viața noastră și totodată se evidențiază piedecile înaintării meseriilor la noi.

Secția V Icoanele din natură, sunt un prea sublim manunchiu ale scriitorilor de talia lui M. Eminescu, G. Coșbuc, O. Goga, Em. Gârleanu, I. Hașdău, cari Icoane vor face să rodească în micuții noștri sentimentul admirației, față de minunatele fapte ale Atotfăcătorului.

În secția a VI-a a științelor naturale prin piese alese completează cunoștințele din acești rami.

De o deosebită importanță sunt povețele igienice ale secției VII, în care pe lângă igiena corpului omenesc și a locuinței, ne dă povețe prețioase despre băile reci, despre otrăviri și diferite morbiuri. Sunt de neprețuit ajutoarele indicate pentru cazuri de nenorociri.

În secția VIII ni se dă un număr însemnat de povețe economice privitoare la curățenie, la nutrețuri, la țesutul vitelor și prăsirea gălțelor. Sunt foarte edificatoare îndrumările privitoare la tovarășile economice.

În fine în secția IX li se dă băieților și un hap dulce în formă de ghicitori și snoave.

Cartea aceasta e presărată cu cele mai alese pezi ale lucrurilor literaturii române: M. Eminescu, V. Alecsandri, G. Coșbuc, O. Goga St. O. Iosif etc.

Eu așa-mi explic cartea de cetire, că o asemăn cu solul roditor și felurit al pământului. Aici, vedem bogate lanuri de grâu aurit, dincoace o vâlcea șerpuitoare stretala lunca inundată de gingășia florilor: frățiori și romonițe, suneină și ste-lișoare; dincolo îmbelșugate porumbiști, cari încheagă o gospodărie aducătoare de mulțumire și împăcare sufletească. Așa e cartea dlui Vuia.

Dacă „cartea de cetire este un ideal, pe care încă nu l'a ajuns nici un popor” cartea dlui Vuia este aceea ce a dorit sporele eugetării românești M. Eminescu: „un obiect de îngrijire națională ca și textul Bibliei”.

Iar acum cine e dl Vuia? Este acel scriitor didactic, care văzând seceta de cărți școlare bune și simțind în Dsa vlagă și înțelegere, de un lung șir de ani ne dă tot aceea ce pretinde rostul școlii noastre.

Eliade Rădulescu la vremea sa a strigat: „Scrieți băieți ori cum, numai scrieți!” Dl Vuia auzind strigătul învățătorilor noștri a scris mult, dar nu „ori cum”. În scrierile sale nu aflăm umplături, nu o nimie smuncit, ci cu o minte disciplinată, sprijinit pe o orientare deplină în tot ce se scrie la noi și la neamurile mai alese, ne dă cărți de o sombră substanțialitate. Pentru truda, pentru jertfa sa nu cere altceva, decât să o dăm copiilor noștri, să o dăm sateanului, care o poate ceti cu mult folos. Pe cât mi-e dat mie, — eu o răspândesc...

INFORMAȚIUNI

Arad, 18 Septembrie 1912.

Redacțional. Atragem atenția cetitorilor noștri asupra articolului nostru de fond, scris de dl N. Tacit, un inimos român macedonean și unul din cei mai distinși publiciști ai fraților noștri de la Pind. Dl Tacit, în calitate de corespondent al marelui ziar „Tribuna” din Roma, a avut o polemică interesantă cu cunoscutul publicist evreu, Max Nordau, pe chestia Românilor macedonei, în care polemică dl Tacit a raportat o victorie strălucită asupra abilității scriitor străin. După cum am anunțat la timpul său în ziarul nostru, dl Tacit a fost anul acesta bănuț pe nedrept de poliția italiană din Roma că ar fi luat parte la complotul îndreptat în contra regelui Italiei, care a scăpat numai ca prin urechile acului de glonteale unui anarhist italian. După ce dl Tacit a șezut mai multe luni de zile închis într-o temniță din Roma, e aflat absolut nevinovat de crima ce i s'a imputat.

Toate aceste considerații ne-au îndemnat să dăm la loc de frunte articolul d-sale despre „Români din Albania”.

Persecutarea tricolorului... Fiți liniștiți, că de astădată nu s'a întâmplat la noi. Din întâmplare a fost în Belfast. În acest oraș — dealt-cum destul de pașnic — s'a întâmplat un caz cu totul neobișnuit. Anume cu prilejul unei întreceri de fotbal, o grupă de jucători au ridicat steagul verde, semn, că sunt irlandezi. Faptul acesta a dat de o puternică represiune în publicul englez, care infuriat peste măsură de nevinovata manifestație a început să sbiere și să arunce cu pietrii în steag. La moment publicul se împarte în două partide, între cari se însucează o bătaie formală. Rezultatul a fost: câțiva răniți de moarte și 60 inși mai ușor. Curat ca la noi!

Regele Carol în clasa II-a. Marea revistă pariziană „L'Opinion” scrie următoarele:

„Majestatea sa împăratul Germaniei nu trebuie să fi intimidat mult pe elvețieni, cari sunt

cei mai democrați dintre democrați și singurii adevărați, poate, împreună cu americanii. Iată, în această privință, ce povestește, rîzând din toată inima regele Carol al României. Se găsea împreună cu fratele său prințul Antonie într'o mică gară din cantonul Saint-Gall. După sosirea trenului, un controlor, văzând pe cei doi călători îndreptându-se spre un vagon de clasa întâia, le spuse foarte politicos:

„— Nu mai sunt locuri. Binevoțiți a vă urca în clasa a doua până la apropiata stație și acolo o să aranjez eu.

„— Bucuros, spuse regele.

„Dar un lungan de lacheu, care îl urma, înainta spre amplotiat și îi spuse, indignat:

„— Știi d-ta că măi în clasa a doua pe regele României și pe prințul de Sigmaringen?”

„Bunul elvețian nu se emoționează cu unaciu două și servitorului așa de bine dresat îi răspunde, spre bucuria suveranului și însoțitorului său:

„— Și de-ar fi chiar bunul Dumnezeu, îți jur că i-aș refuza un loc în clasa întâia, fiindcă n'am”.

Vrednicia nemților din Paripás. Cetim în ziarele ungurești, că nemții din comuna Paripás, în comit. Bacica după o nepăsare de 10 ani în sfârșit au hotărât introducerea limbii germane ca limbă de propunere și totodată și ca limbă protocolară în școala lor, în locul celei ungurești de până acum. Dar și aci ca și în alte locuri s'a întâmplat, că învățătorul Franz Hoffmann, șwab de origine, a refuzat purtarea proceselor verbale în nemțește. Supărați din cauza încăpăținării învățătorului, senatul școlar a pregătit însuș procesul verbal și l-a trimis apoi revizoratului mitropolitan din Calocia. Acesta, însă, a nimicit hotărârile senatului școlar. Faptul acesta nesocotit al numitului for bisericesc nu i-a descurajat pe membrii aceluși senat școlar, ci, dimpotrivă, i-a întărit și mai mult. Aceștia au înaintat recurs la ministrul instrucțiunii în contra sentinței revizorului mitropolitan din Calocia și totodată au hotărât, că în caz dacă și ministrul le va nimici hotărârile lor, atunci prin cancelaria cabinetului vor adresa o rugare M. Sale monarhului.

Cenzură curioasă. Regele Gheorghe al Angliei are o singură fată, pe care voiesc să o crească cu rizicul oricâtor sacrificii așa cum se cuvine unei princese. Dar lucru ciudat e, că princesa n'are inclinări nici față de arte și nici față de gospodăria unei case. Dar are un dar: îi place cetitul. O mai grozavă boală însă decât cetitul nici că se mai pomenește. Regina a prevăzut zelul ficei și a voit să înlătore multe idei periculoase cari pot să se abată asupra capului mititelei. Ce avea să facă deci? Să cenzureze orice cetire înainte de a încăpea în mâinile ficei, rândurile cari credea că sunt periculoase să fie sacrificate — prin dunga neagră, groasă de cerneală. Riguroasa regină trebuie să cetească neincetat întreaga literatură universală pentruca aprinsa dorință a ficei în lipsa altei ocupații să fie satisfăcută. Și mai ales că se minuna de progresul realizat în arta cetirei a ficei-si. Secretele progresului însă era altundeva: viitoarea princesă se oprea numai la — rândurile peste cari regina însemnase dunga de cerneală.

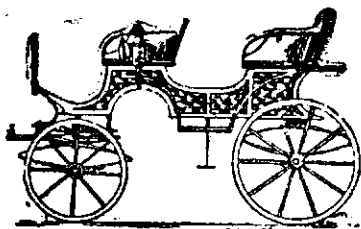
America a fost descoperită de Chinezii. Istoria antică a Americii a fost desvăluită în urma recente descoperiri a profesorului William Niven din orașul Mexico. Acesta a găsit într'un mormânt antic, în urma unor săpături, o statuță de porțelan, reprezentând un chinez.

„The American Magazine” publică detalii asupra statuetei, a locului unde a fost găsită,

Ka 12.

Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula,
cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară.
Temesvár-Gyárvaros,
Háromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de bransa aceasta, cu prețurile cele mai moderate — Prețurent gratis și franco. — Tot aici se pot căpăta *obnibuse* pentru 6 persoane, *cară funebre*, felurite căruțe »landaner« cu prețuri moderate.

și asupra deosebitei ei importanțe pentru arheologie. Statueta reprezintă un chinez cu ochii oblici, haină lungă, pantaloni largi și pantofi. Nu se deosebește de chinezii de azi — sau de cei de până în ajunul revoluțiunii republicane — decât prin lipsa coadă. Se știe însă că chinezii nu poartă coadă decât dela căderea lor sub jugul manciurilor, cari ocupară tronul chinez cu ajutorul dinastiei Ming, în 1664, și impuseră chinezilor să poarte coadă. Brațele-i erau rupte, dar fură găsite în aceeași încăpere, mare de vre-o 30 m. p. Mormântul în care a fost găsită statueta se află la o adâncime de 30 de picioare sub pământ. Localitatea unde s'au făcut aceste săpături, se numește San Miguel Amantla, și e situată lângă Tlanepantla, la o depărtare de 19 mile engleze de orașul Mexico. Pe o platformă ridicată în mijlocul cavoului se află un fel de cosciug cu scheletul unui bărbat. Tipul e curat mongolic. În jurul gâtului purta un șnur, ca cele prin China de odinioară, cu un fel de bani. Lângă bani se afla statueta, care reprezintă probabil pe defunct. Profesorul Niven socoate că sceletul are o vechime de 1500 de ani, și că mormântul face parte din ruinele unui oraș mare de odinioară. Această descoperire confirmă presupunerea că America a fost descoperită pentru întâia oară de chinezi și că Peile Roșii din Mexic, ca și Aztecii și Toltecii, străbunii lor, a căror civilizație a uimit și pe spaniolii cari le-au cucerit țara sub conducerea lui Cortez, nu sunt decât niște urmași ai chinezilor imigrați aici, unde au ajuns, navigând prin marea de Behring și dealungul coastelor Californiai. Mexicul, care e considerat că Egiptul Americii, are o mare importanță, din cauza ruinelor de palate de pe vremea Aztecilor. Montezuma, regele acestora, care fusese învins de Cortez, spunea că palatele au fost clădite de străbunii lor Toltecii, cari sunt, mai mult ca probabil urmașii chinezilor imigrați în Mexic, lucru confirmat de recenta descoperire a profesorului Niven.

Gazete tipărite în trenurile... rusești. Mai acum câțve timp se răspândise vestea că în America au început să se tipărească gazete și în trenurile cari străbat continentul în timp de 3-4 zile pentru a pune pe călători în curent cu ultimele știri. Un caricaturist și-a închipuit cum s'ar constitui un astfel de tren în Rusia. Trenul se compune dintr'o locomotivă și mai multe vagoane. În cel dintâi se află tipografia, în al doilea cenzura, în al treilea biroul polițienesc, în al patrulea jandarmeria, apoi poliția secretă, casieria unde se plătesc amenzile și în sfârșit, în ultimul vagon, închisoarea. Sub desemn e întrebarea: Unde e redacția? Și răspunsul: De sigur că în închisoare. Din nefericire, cenzura

adevărată n'a înțeles nici gluma aceasta, și a interzis publicarea caricaturii.

Aviațiunea în armata Bulgariei. Zilnic se vede câte un aeroplan în zbor deasupra capitalei bulgare.

Publicul nu pare prea mult surprins, ceea ce înseamnă că nu de azi, eri bulgarii au făcut cunoștința acestui sport. Dintr'o convorbire pe care am avut-o cu d. loc. Petroff, unul din cei trei ofițeri aviatori pe cari îi numără armata bulgară, află că se lucrează serios pe acest teren. Locotenentul Petroff s'a reîntors abia de două luni din Franța și a și făcut unele tururi de forță, cari i-au atras admirația tuturor. Acest simpatic și curajos aviator are specialitatea descinderilor în „vol-piqué”. Cei familiarizați cu primejdiile aviațiunii, știu ce înseamnă aceasta.

Primul lucru de care se interesează aviatorii bulgari este aparatul Vlaicu. Au auzit atâtea vorbindu-se în străinătate despre acest aparat, încât ard de nerăbdare să aibă cât mai multe detalii asupra lui.

Până acum nu sunt la Sofia decât trei ofițeri aviatori, brevetati. Alți 12 se află în Franța și se vor repatria toamna aceasta. Sunt comandate zece aparate. Cece e mai interesant e că aviațiunea bulgară va avea la dispoziție frumoasa sumă de trei milioane.

Un ofițer bulgar a declarat, că:

— Turcia are până acum 27 de aparate, a mai comandat vre-o 15 adică va avea cam la 50. Se impune deci ca noi să avem o sută, și le vom avea.

Ofițerii aviatori au solda sporită și au mari speranțe în viitorul aviațiunii bulgare.

Incident senzațional la manevrele franceze. Cu ocaziunea manevrelor franceze s'a întâmplat un incident senzațional, care formează obiectul tuturor discuțiilor în cercurile militare. Generalul Marion, a fost făcut prizonier cu întreg statul său mapor. Asupra acestei afaceri senzaționale, se comunică următoarele amănunte:

Generalul Marion, comandantul armatei roșii, făcuse în diferite rânduri, o critică defavorabilă aeroplanelor, spunând că ele nu vor avea nici un rol important în cazul unui război. Adeversarul său pe câmpul de manevre, generalul Dubios, care comanda armata albastră, se hotărî să-l convingă despre importanța aeroplanelor. În acest scop, generalul Dubios însărcinase pe aviatori să se informeze în mod precis asupra locului unde se află generalul Marion cu statul său major. A doua zi dimineața, după ce primise raportul aviatorilor, generalul Dubois însărcină un detașament de cavalerie cu prinderea generalului adversar. Ata-

cul cavaleriei a reușit pe deplin. Generalul Marion a fost prins cu întreg statul său major. Cazul a fost comunicat și marelui duce Nicolae Nicolaevici care a azistat la manevre. Circulă svonul că generalul Marion își va da demisia.

Catastrofa unui torpilor german. Un torpilor german în apropiere de Helgoland s'a ciocnit cu cuirasatul Zachdinger care l-a rupt în două.

Dintre cei 22 mateloți ai torpilorului 7 s'au înecat în valuri. Cazul a fost raportat împăratului.

Descoperirea unui tesaur. În toată Rusia se discută relativ la tesaurul descoperit în comuna Molaja-Berestina, guvernământul Poltava, Comoara se compune din diferite obiecte de aur, în greutate de 30 kr. Se presupune că aceste obiecte datează din timpul năvălirii barbarilor în secolul VII sau VIII. Obiectele au fost expuse în muzeul din Petersburg.

Ultima oră

CONTELE BERCHTOLD ȘI AMIRALUL MONTECUCCOLI ÎN AUDIENȚĂ.

Viena, 18 Septembrie.

Ministrul de externe al monarhiei, contele Berchtold a fost ieri primit în audiență specială la împăratul. Ministrul a raportat monarhului despre programul de debateri al delegațiilor. Cercurile competente privesc cu îngrijorare evenimentele din Ungaria și se tem, ca ele să nu provoace disonanțe în ședințele delegațiilor.

Tot în cursul zilei de ieri, a fost primit în audiență și comandantul forțelor marine austro-ungare, amiralul conte Montecuccoli. A făcut senzație durata lungă a acestei audiențe. După cât se spune, contele Montecuccoli, va anunța cu ocazia delegațiilor o *urgentă și fundamentală reformă a forțelor noastre navale, printrucă concentrarea flotei franceze reclamă ca atât Austro-Ungaria cât și Italia să trimită nouă vase pe Marea-Mediterană.* După audiență comandantul marinei a avut o lungă consfătuire cu ministrul de război Auffenberg.

ROMÂNUL ZIARULUI „ROMÂNUL”

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMÂN)

Trad. de Senior

149

Mișcările vameșului Cicikof erau atât de reze și atât de neprevăzute, ziua, noaptea, pe o întregă linie de peste 60 de kilometri, încât cu el ori ce contrabandă în regiunea aceasta devenise materialmente imposibilă; blestem al acestei ramuri de industrie, el speta un număr considerabil de ovrei de Polonia. Inculpabilitatea lui era mai mult decât inatacabilă; ea părea supranaturală. Se obținu chiar de-a forma pentru el un mie capital din prețul unor anume obiecte de valoare minimă, cari sunt de o așa mică considerație pentru teaur că nu fac hârtia și timpul pe care l'ai întrebuința pentru inserierea lor. Un serviciu semnalat cu atâta desinteresare asociată cu atâta zel nu putea decât să atâte administrația generală și trebuia în cele din urmă să ajungă la cunoștința ministrului finanțelor. I se acordă o încredință pe care se deosebește de rang civil și de slujbă. Nefiind emul care să se oprească într'un drum atât de frumos, el arată nu proiect plin de relicențe, dar în care promitea, dacă i s'ar încredința lui mij-

loacele necesare pentru a-l pune în execuție, de a prinde cu anumite curse infailibile pe toți contrabandiștii. Fură puse fără zăbavă sub comanda lui absolută o trupă de soldați, și fu investit cu dreptul de percheziție cel mai nemărginit. Aceasta era tocmai ce voia el.

Se formase tocmai în vremea aceasta o puternică asociație de contrabandiști cari regulaseră atât de abil, atât de secret lucrurile, și pe o seară așa de întinsă, că puteau foarte bine, fără o iluzie excesivă, să și promită milioane ca beneficiu anual. Avea de multă vreme cunoștința de întreprinderea lor, ba chiar, niște agenți secreți ai societății venind spre a-l presimți, el răspunsese lațonice acestor oameni: „Prea de vreme!” Având de aci înainte tot ce trebuie, el înștiință compania că e gata să-i asculte. Afacerea era excelentă și sigură; și el avea să câștige într'un an ceea ce n'ar fi avut în douăzeci de ani de mîgăleală ordinară, după rangul și locul lui. Până nu isbuti să i se încredințeze o misiune specială asupra unui proiect al lui nu voise să intre cu ei în nici o legătură staternică, fiindcă el nu era încă decât un simplu picor, și fiindcă în această calitate n'ar fi căpătat dela ei decât puțin lucru; dar ofițer, ce diferență! el își punea larg condițiile. Spre a ușura liberal joc al roților mașinei, el tocmai un funcționar căruiia îi deveni, pentru deprinderea serviciului, confratele și camarad, acesta avea peste 60 de ani, dar, cu toate pletele lui albe și aerul său grav, se simțea fără puteri în fața ideii unei îmbogățiri rozezi.

De îndată ce se înțeleseră asupra condițiilor. operațiunile societății reîncepură, și începutul nu lăsa nimic de dorit. Cetitorul a înțeles poate povestindu-se o bună istorie a unor turme de oi cari treceau granița cu niște lână de prisos foarte artistică strînsă pe niște subțiri straturi de dantele de Flandra, cari valorau milioane. Această ispravă de contrabandă se petrecu tocmai când Cicikof, pus în fruntea vămii, avea misiunea particulară de a prinde pe toți contrabandiștii. De n'ar fi fost el însuș părtaș în această mare afacere, nici un jidov pe lume n'ar fi dus la bun sfârșit operațiunile. După trei ori patru intrări în Rusia de mici turme de oi de aceea valoare, cei doi funcționari se văzură în fruntea unui capital, fiecare, de patru sute de mii de ruble; se zice chiar că Cicikof avea nu patru sute, ci chiar cinci sute și ceva de mii de ruble, căci el era pretutindeni, și avea mâna asupra unei mulțimi de lucruri, pe cari confratele său, mai puțin activ și fără misiune particulară, nici nu le observa, și știe Dzeu la ce enorme cifre s'ar fi ureat aceste sume, dacă vre-un afunisit de diavol nu s'ar fi pus deacurmezișul tuturor acestor prosperități și să încerce pe cei doi prieteni, cari, ca să vorbim mai simplu, se învrăjbiră între ei, se certară până la cea mai nebană cătrăneală pentru lucruri cu totul de nimic.

Va urma.

ORONICA SCOLALA

Adunare pusă în altă comună.

Ni se scrie: Din pricina că în comuna Hereclean grasează morbul lipicios difteria, *adunarea despărțământului Sălăjan* al Asociației se va ține — tot în ziua de 22 Septembrie — în comuna Bașon, cu programul deja publicat.

Șimleu, 14 Septembrie 1912.

Directiunea desp.

Invitare

la adunarea despărțământului Lugoj a „Asociației pentru literatura română și cultura poporului român”, care se va ține în comuna Gruin, Sâmbătă, în 8 (21) Septembrie 1912.

Programul: La 10 ore a. m. primirea oaspeților la gara „Szapáryfalva” (lângă Coșteiu-mare. Trăsuri stau la dispoziție). La 10^{1/2} ore a. m. participarea la serviciul divin festiv. Deschiderea ședinței la 11 ore a. m. Raport despre lucrarea despărțământului în anul expirat. Raportul cassarului pe anul expirat și votarea preliminarului pentru anul viitor. Exmiterea unei comisii pentru înscrierea de membrii noi. Disertațiuni și prelegeri practice, rostite de domnii: Ioan Groșorean, Ioan Vidu, Dimitrie Soceneanțu, preot și de alții, cari se vor anuța comitetului despărțământului. Alegerea delegațiilor pentru adunarea generală. Propuneri. Închiderea adunării. NB. Domnii, cari doresc să participe la prânzul comun, să binevoiască a se anuța la preotul Liviu Biro (Gruny, u. p. Szapáry-falva) cel mult până Joi, în 6 (19 Sept. a. c. — Gruin, în 30 August (12 Sept.) 1912. Comitetul aranjator.

Mulțămită publică.

Subsemnații, ca comitet de inițiativă, după înfricoșatul uragan din 13 Maiu 1912, am fost lansat un apel la inimile nobile românești în favorul Românilor năpăstuiți din Brete (lângă Reghin).

În cele următoare lăsăm să se vadă cine ne-a dat binevoitoarea ascultare, ștergând lacrimi și ușurând sarcini.

Banca „Bănățeană” Făget 10 cor. „Mureșanul” Maria-Radna 10 cor. „Olteana” Viștea-inf. 50 cor. „Economul” Cluj 50 cor. „Crișana” Brad 30 cor. „Însotirea de credit Agârbicium” 5 cor. Marele Vasile Stroescu 2000 cor. Ioan Petrișor inv. Vaida-Reșea 5 cor. Teodor Bogdan Perchstorfer 5. Nicolae Pătru, Gurghiu 5. Dr. Aurel Lazar Oradea 10. Ioan Lungu Zsidóvár 10. Dr. Alexă Coca, Szászkaánya 10. Andrei Todă Ormeniș 10. Urmáncy Nándor Toplița 50. Petru Gulyes, Semeș 6. Ștefan Rusu Otlaca 100. Georgescu Michiu și Stănescu, Montpellier 10. Petru Secșan Nagytárnok 1. Vichentie Rodear Kun-Schlés 2. Vasile Suciu Băile Herculane 5. Teofil Tăuș Abrud 20. Ioan Kaikutz Temes-Szlantina 5. Iuliu Maior, Budapesta 8. Victoria Dr. Erdélyi Orăștie 10. Rozalia Olar Rașiș 4. Biserica gr. cat. Cașva 25. Ioan Dărlăman Cașva 5. Andrei Cadar Meșterhaza 30. Colecta bis. gr. cat. Sibiu 15 cor. Colecta bis. gr. cat. Silvașul ung. 30 cor. Colecta bis. gr. cat. Riciu 14. Col. bis. gr. cat. Asszonyfalva 9. Colecta bis. gr. cat. Forgáeskuť 22 cor. 22 fil. Colecta bis. gr. cat. Alsó-ujfalu 14 cor. Colecta bis. gr. cat. Drașov 35 cor. Colecta bis. gr. ort. Marpod 7.60 cor. Colecta „Gazetei Trans.” Brașov 45 cor. Colecta bis. gr. cat. Beica Română 20 cor. Col. bis. gr. cat. din Batești 15.22 cor. Col. bis. gr. cat. din Balda 7.32 cor. Col. bis. gr. cat. Reghinul-săseșc 20.45 cor. Col. Reghin la privați 4 bănci 174.80 cor. Col. în Ludoș 98.56 cor. Col. în Blaj 289.89 cor. Col. în bis. gr. cat. Veresmortul de Semeș 56.10 cor. Col. bis. gr. cat. Nagy-Alpár 15.30 cor. Col. bis. gr. cat. Bogdánd 10 cor. Col. bis. gr. cat. Berind 42 cor. Col. bis. gr. cat. Buja 14 cor. Col. bis. gr. cat. Mediaș 142 cor. Col. bis. gr. cat. Ghirișul de Arieș 7 cor. Col. bis. gr. cat. Ercea 32.32 cor. Col. bis. gr. cat. Pogăceaua 26 cor. 10 fil.

Aceste ajutoare marimonioase de cor. 3672.82 predate destinațiunii, după cum au fost trimise, unele pentru nenorocii particulari, altele pentru biserică și cele aparținătoare, noi venim să mulțumim călduros, dorind tuturor făcătorilor de bine răsplăta fără măsură din belșugul darurilor dumnezeiești.

Reghin, la 30 August 1912.

Sever Barbu, Iosif Șipoș, Arion M. Popa, Al. Moldovan, Michail Bucur, Dr. Ioan Harșia, Emil Căliman, George Maior.

PĂGINI RĂSLEȚE.

Cât pare luna de mare?

Cât este de mare luna?

Parcă aud răspunzându-mi-se: Luna este o sferă cu un diametru de 3400 de kilometri...

Nu asta vreau să întreb eu, că dacă este vorba de cifre, iată o socoteală destul de curioasă: dacă am pune că pământul valorează 20 coroane, știți cât ar valora, în raportul volumului lor, celelalte corpuri ale sistemului nostru planetar? Soarele ar valora 6 milioane de coroane; Joe 6200 cor.; Saturn 1840, Neptun 320; Uranus 280, Venus 15, Marte 2; Mercur 1, 20 și Luna... 25 fileri!

Dacă v'aș întreba eu: cât vi se pare de mare Luna? Mi s'ar răspunde: cât o palmă; cât o farfurie; cât un pumn; etc.

Cum vedeți, diferite păreri.

Dar să vedem: cât este de mare o farfurie?

O farfurie pare mai mult sau mai puțin mare, după cum o ținem mai aproape sau mai departe. La o jumătate de metru depărtare de ochi, o farfurie acoperă o mare parte din cer; la o sută de metri, pare un punct.

După cum vedeți, dimensiunile sunt aparente, și de aceea, ca să nu se întâmple greșeli, s'a făcut un sistem special de măsurătoare, numit grade. Gradele sunt de domeniul trigonometriei, dar iată o explicație practică a lor.

Dacă ne uităm, de exemplu, la o farfurie pusă vertical, liniile, cari pornind din ochiul nostru, vor trece prin cele două extremități ale farfuriei vor forma un unghi. Cu cât farfuria va fi mai departe, cu atât unghiul va fi mai mic. La o distanță dublă, unghiul va fi pe jumătate; o farfurie încă odată așa de mare, pusă la o distanță îndoită ne va părea de aceeași mărime, va fi văzută sub același unghi (așa se zice). Faceți câteva experiențe, și veți vedea.

Ori și ce obiect, pus la o distanță de cincizeci și șapte de ori mărimea sa, se va vedea sub un unghi, care este întotdeauna egal și care s'a numit unghi de un grad. Un ban de un centimetru pus la o distanță de 57 centimetri și un baston de un metru, pus la o distanță de 57 metri se vor vedea sub un unghi de un grad.

Se înțelege ușor că dacă bastonul ar avea o lungime de o jumătate de metru se va vedea sub un unghi de o jumătate de grad, și dacă ar avea doi metri s'ar vedea sub un unghi de două grade.

Din cele spuse până acum, vă puteți face o idee despre mărimea aparentă a obiectelor. Faceți câteva experiențe cu monede, farfurii, pene etc. și veți vedea și mărimea aparentă a Lunei.

Dar până atunci vă spui eu: Luna se vede sub un unghi de aproape o jumătate de grad (adică jumătatea lui 57).

Și cât este de departe Luna de noi? Știți? Este la o depărtare de 114 ori diametrul său, și cum diametrul Lunei este de 3400 kilometri, faceți singuri socoteala...

Experiențe cu sticla albastră.

Luați o sticlă albastră (geam) și uitați-vă prin ea la flacăra unei lumânări pusă la o distanță de aproape doi metri; duceți degetul mâinei la coada ochiului; duceți degetul încet peste ochi până ce va acoperi o parte (numai o parte) din ochiul deschis, până ce veți vedea flacăra lumânării de o culoare mai închisă. Atunci în loc de o flacăra veți vedea două

flăcări, una lângă alta: una albastră și una neagră închisă.

Explicația acestui fenomen este că cristalinul din ochiul omenească, funcționează în caz ca o prismă, care desface lumina în cele șapte culori ale spectrului, din cari nu se văd decât cele două culori de la extremități: roșu și albastrul. Degetul, va acoperi partea centrală a spectrului.

Fisicianul Simler, uitându-se odată prin două sticle una peste alta, una albastră și una galbenă, a văzut cu mirare că pe când toate lucrurile la cari se uitau își schimbau prea puțin culoarea, frunzele și iarba le vedea roșii închis. Explicația faptului se găsește în spectrul pe care îl dă dorofilul din plante.

Spectrul acesta conține o mare cantitate de roșu închis, care trece prin geamul albastru fără să se altereze.

Experiența aceasta este foarte interesantă pe cât de simplă, și este de un efect minunat se vede o panoramă, în care toate lucrurile își păstrează culoarea lor aproape intactă, când frunzele și iarba se văd roșii închis.

Dacă sticla albastră este prea subțire, pun două una peste alta. Ajunge însă, numai o singură sticlă galbenă.

Pitești — Aug. 1912.

Dr. P. Robescu

POȘTA REDACȚIEI

C. P. in Soborșin. De-ară își schimbă foarte des adresa, așa că nu-i mai știm adresa.

M. Vidu in Hălmaği. Anunțuri de aceste natură nu mai publicăm, deoarece au pătit-o odată.

Redactor responsabil: Constantin Șava

MULȚĂMITĂ.

Neputând în special a adresa mulțămirea noastră tuturor acelor cari atât prin serviciul lor personal cât și prin manifestarea sămțemintelor lor de stimă și de iubire către iubitul nostru defunct Dr. Traian Putici, au contribuit la solemnitatea funebrelor și a petrecerii lui la cele eterne.

Venim pe această cale a aduce celor mai sincere și mai profunde mulțămiri Venerabililor mandatarilor episcopesci, venerabilei protomi, on. corp învățătoresc, tuturor P. on. del-gajiuni și notabilități oficiale, ca reprezentanți ai altor confesiuni, reuniunilor și corporațiilor, cari prin participarea lor la ultimul tribut de iubire către iubitul nostru defunct și prin manifestarea sămțemintelor de condolență au năzuit să ne aline durerea și să ne mângăie în jalea noastră adâncă.

Timișoara, la 3/16 Sept. 1912.

Jalnicea Familie.

Pianuri excelente, pianine și armonii

cu prețuri ieftine se vând la

FARKASHÁZI și BIRÓ magazin de pian

BUDAPESTA, Váci-körút nr. 12.

Condițiuni favorabile de platire. Schimburi de pian

[E 389—20]

Dr. RÓTH KALMAN,

MEDIC.

TEMESVÁR-ERZSÉBETVÁROS

Strada Batthyány 2. (Colțul str. Hunyady)

Consultațiuni: a. m. 8—10, d. a. 2—4 ora

Consultațiuni separat pentru tuberculoză

Altoare cu Tuberculin.

(Ro 45—60)

Loc deschis.

Fiul meu Aurel, prin rezoluția tribunalului din Sibiu de sub nrul 7020/1912 P. e pus sub curatele pentru risipire; dar pe lângă toate aceste cheltuește, parte din banii împrumutați, parte din paralele ridicate în numele meu dela cunoscuții și detorașii mei.

Deci fac atenți, pe cine-l privește, ca pentru fiul meu nu plătească nici un filer, și sumele ridicate de dânsul în numele meu, nu le recunosc de obligatoare.

(Ma 311-1) Ioan Racuclu senior.

Caut un scriitor

de avocat cu praxă.

Dr. Toma Ienciu,
advocat în Puj.

(Pe 420-3)

Un candidat de avocat

un scriitor cu praxă în afacerile funduare, află aplicare momentană în cancelaria subscrisului

Dr. Daniil Vasu, avocat,
Voila (com. Făgăraș).

(Pe 410-3)

Un candidat de avocat

află aplicare momentană în cancelaria subscrisului

Dr. Emil Șelariu,
advocat, Hâtszeg.

Dela primăria din Vinga.

INSTIINȚARE.

Târgul de țară din Vinga se va ține în zilele 5 și 6 Octombrie. Se aduce la cunoștința proprietarilor de vite, că numai vitele provăzute cu pasaport vor fi admise pe teritoriul târgului. Vânzarea porcilor e permisă.

Vinga, 14 Septembrie 1912.

Primăria comunală.

Se caută

un bun viticultor,

șărbătorit și cu practică, român, căsătorit, bun gospodar, de preferință fără copii, pentru vie în România lângă Ploiești, salariu 100 Cor. lunar în plus, lemne, luminat. Oferte: adresa Gogu Ștefanescu, Câmpina România. (Se 418-8)

Caut persoane din România, cărora le-aș dăruia

ultoaie cu rădăcină

de orice soi. Ași încheia contract pe mai mulți ani.

A se adresa până în 1 Noembrie lui.

Căsap Mitru, econom
Ménés nr. 225 (com. Aradului.)

(Pe 397-5)

Un candidat de avocat

află aplicare în cancelaria advocațională a lui

Dr. Nestor Oprean,
Nagyzeleznákios.

(Pe 300-6)

De inchiriat

la 1 Noembrie 2 săli mari și luminoase pentru atelier sau birouri, în Palatul Teatrului, în imediat etaj, la Hoffmann Sándor. (Ho 386-5)

Practicant

cu plată începătoare imediat află aplicare în cancelaria WEBER, birou comisional de bancă în Sibiu-Világos. (Ve 365)

Un candidat de avocat

află aplicare cu 1 Octombrie sau și înainte în cancelaria advocațională a lui

Dr. Octavian Cernea,
advocat, Zernest.

(Pe 372-10)

Caut un scriitor

pentru cancelaria mea advocațională

Dr. Nicolae Petra,
advocat, Săltște.

Pe 361-2.

In cancelaria subscrisului

un candidat de avocat

află imediat aplicare. Ceice reflectează să se adreseze subscrisului comunicând și condițiunile.

Dr. Stefan Rozvány,
adv. Marosillye.

(Ro 270-3)

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și reevizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria Pichler Sándor, Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1. (Pe 307-100)

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicare momentană în cancelaria subscrisului

Dr. Iustin Petruțiu, adv.
Chișineu (Ki-jenő).

(Pe 337)

Prăvălie de instrumente muzicale de vânzare.

Tot aci, din cauza desfacerii prăvăliei, se vând totfelul de instrumente muzicale, violini pentru începători, harmonice, goarne și instrumente de suflat, cu prețuri foarte scăzute.

Vasváry K. I.

Va 330-8

Arad, str. Asztalos nr. 5.

Dacă voiți să cumpărați ieftin haine moderne și bune, ghetes și pălării

să vă adresați cu încredere prăvăliei

KORANYI JENÓ, ARAD

piața Libertății (Szabadság-tér).

(Ko 358-10)

Imprumut ieftin,

fără cheltuieli anticipative, cu procente de 4%, și amortizație, pe pământuri, dela 10-65 ani, rămânând procentele aceleași.

Ofer diferite mașini agricole

fabricatele cele mai bune, construcția cea mai perfectă, precum: mașini de treierat, cu abur, benzin și olei, mașini de semănat și și cosit cu abur, benzin și olei pe lângă prețurile cele mai convenabile cu plățire în rate

Cumpăr, vând și parcelez

moșii, pământuri, fabrici și case. Vând mașini motoare calitate bună, preț ieftin. Instalez luminare cu acetelin și vând obiectele necesare.

La dorință trimit specialist.

Caut agenți la sate, pe lângă onorar.

Agentura generală comerclală.

Pálmer Mátyás

Temesvár-Józsefváros, Hunyadi-utca 6-8.

(Pa 173-69)

(Ba 116-280)

Gustați

Berea SLEPING-car din fabrica „Bragadiru”.

CAROL ORENDI junior,
orologier și aurar.

ATELIER DE REPARAT OROLOAGE ȘI BIJUTERII
NAGYVÁRAD, Rimanoczi (áldós) utca 4.

(O 196-60)

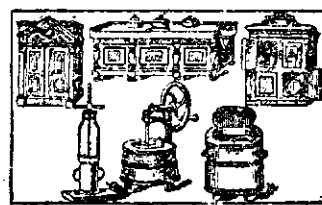
Reparaturi speciale de oroloage și bijuterii, pe lângă garanță. Atelier provăzut cu cele mai moderne mașini. Ține în depozit toate partile constitutive existente de oroloage. Asigurarea oroloagelor și a sticlelor dela oroloage contra spargerii. Reparaturi de oroloage de precisiune. Prețuri ieftine. Lucrare escelentă.

50% economie de gheață!

Mare magazin de dulapuri gata pentru gheață.

Mendelovits Farkas

fabricant de dulapuri pentru gheață.
Budapesta VII., Rákoczy ut nr. 64. Telefon: 106-69.

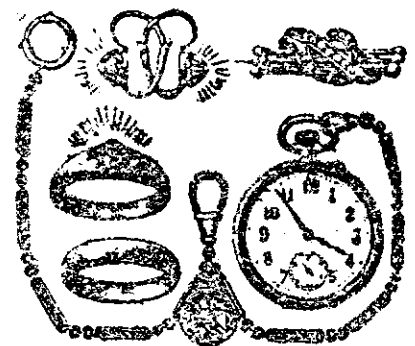
Dulapuri de gheață cu cele mai mari construcții interne, brevetate și cari se pot desface, expediate spre deplina mulțumire a celor mai mari vânzători

De carne din Ungaria — se pun în circulație. despărțirea se face exclusiv prin dopuri din lemn de plută reșinate. Apa de gheață se întrebuințează pentru promovarea răcirii. Absolut fără miros! foarte ușor de curățit fără a scoate gheață afară.

☐ Să nu se confunde cu alte fabricații. ☐
Me 141-30

A. Slepák, giuvaergiu și ceasornicar

Marosvásárhely, Széchenyi-tér 43. sz.

Se 135-60

Mare asortiment în ceasuri de buzunar de aur, argint și nickel, în ceasuri de părete. Giuvaergicale fine, cu brillante, obiecte de lux în argint și articole opăce. În atelierul meu se reparaază ca nouă, lucrurile vechi, anume giuvaergicale și ceasuri, pe lângă garanță. Prețuri solide! — Serviciu prompt!

„SEVERINEANA”

societate comercială pe acții în CARANSEBEȘ.

Convocare.

Domnii acționari ai societății comerciale „SEVERINEANA” se invită la a

XIV-a adunare generală ordinară,

care se va ține în Caransebeș la 28 Septembrie a. e. st. n. la 3 ore după amiază, în sala societății „SEBEȘANA” casă de păstrare Caransebeș.

OBIECTELE ADUNĂRII:

1. Raportul direcțiunii și bilanțul pe timpul dela 1 Iulie 1911 până la 30 Iunie 1912.
2. Raportul comitetului de supraveghiere.
3. Deciziune asupra celor de sub punct 1, 2 și darea absoluturului.
4. Eventuale propuneri.

Caransebeș, 10 Septembrie 1912.

Nicolae Marin, președinte.

Nicolae Velcu, secretar.

Observare. Vot decisiv în adunarea generală au numai acei acționari, cari cel puțin cu 3 zile înainte de adunarea generală au depus la societate acțiunile transcrise pe ei cel puțin 3 luni înainte de adunarea generală (§ 25) și eventual document de plenipotență subscris și de doi martori.

INCHEEREA CONTURILOR

pe timpul din 1-a Iulie 1911 — 30 Iunie 1912 a societății comerciale pe acții „SEVERINEANA”, Caransebeș.
Fondată la 3 Martie 1898 □ Inceperea activității 11 Decembrie 1898.

ACTIVA.				CONTUL BILANȚULUI.				PASIVA.						
				Cor.	fl.	Cor.	fl.							
Casa în numărar						2504	20	Capital societar					117000	—
Acții străine						700	—	Fond de rezervă					29000	—
Timbre, cambii și mărci						889	58	Creditori					127194	17
Mărfuri						141283	43	Conto-curent					25104	14
Mobiliar				4972	55			Dividendă neridicată					1014	—
după 10% amortizare				497	25	4475	30	Depeze					2257	42
Investiri				1855	96			Profit curat					9022	10
după amortizare de				555	96	1300	—							
Debitori en gros						37409	39							
Debitori detail						41128	47							
Rimese						80099	57							
Anticipați						846	89							
						310591	83						310591	83

DEBIT				CONTUL PROFIT ȘI PERDERE.				CREDIT						
				Cor.	fl.	Cor.	fl.							
Chirie						857	50	Venit transpus din anul 1910—11					125	12
Salare						15659	08	„ dela mărfuri					32904	94
Spese generale						2384	01	„ „ scont de mărfuri					900	87
Porto postal						499	92	„ „ timbre și mărci					177	70
Dare directă și comunală						3158	57	„ „ efecte					24	79
Amortizare din mobilier						497	25	„ „ pretenziuni descrise					35	—
„ „ investiri						555	96	„ „ interese					1874	42
Descrieri						2449	12							
10% dot. fondului de rezervă						959	33							
Profit curat						9022	10							
						36042	84						36042	84

Caransebeș, 30 Iunie 1912.

Nicolae Marin m. p.
președinte.

Petru Lepa m. p.
conducătorul prăvăliei.

Dumitru Rădăc m. p.
co-tabil.

DIRECȚIUNEA:

Constantia Burdă m. p. Petru Borțun m. p. Dr. Nicolae Iorșcu m. p. Ioan Stoian m. p.
Alexandru Balaș m. p. Constantin Calțun sen. m. p. George Rudeu m. p. Nicolae Velcu m. p.

Acest bilanț l-am revidiat dimpreună cu contul profitului și al perderilor și confrontându-le cu cărțile principale și auxiliare le-am aflat în deplină consonanță.

Caransebeș, la 12 Septembrie 1912.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIERE:

Ioan Mihal m. p. președinte. Nicolae Popovici m. p. Ioan Bălc m. p. Nicolae Sporea m. p. Martin Verutchescu m. p.

Nou salon de modă pentru dame.

Am onoare a aduce la cunoștința st. dame din Arad și provincie, că am deschis în **Arad, str. Deák Ferencz, nr. 8.**

un salon de modă englezască și franceză

conform celor mai delicate pretențiuni. Experiențele de mai mulți ani câștigate în Paris și Londra sunt o garanție pentru executarea celor mai elegante toalete și costume. Modelele mele aduse din Paris sunt dintre cele mai excelente. Se pot comanda mustre de croiu după revista de modă.

Rugând binevoitorul sprijin al on. public, sunt

Cu stimă:

Lamersdorf Zs.

On parle français Si parla italiano.

(La 331 -10)

Cafenea nouă!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public a cunoșcitorilor și prietenilor mei, că am preluat fosta cafenea „Newyork” (în colțul străzilor Deák Ferencz și Fábrián) și cu totul renovată și aranjată spre comoditatea onoratului public sub numirea

Cafenea „Turul” („Turul” kávéház)

am deschis-o *Duminecă în 25 August n. 1912.* Nizuința principală îmi va fi să mulțumesc pe deplin pretențiunile on. public. Se vor servi totdeauna *mâncări reci* precum și beuturi curate. *Cafenea este deschisă până dimineața!* Zilnic taraf de lăutari! Rog binevoitorul sprijin,

Cu distinsă stimă:

Ha 333-3

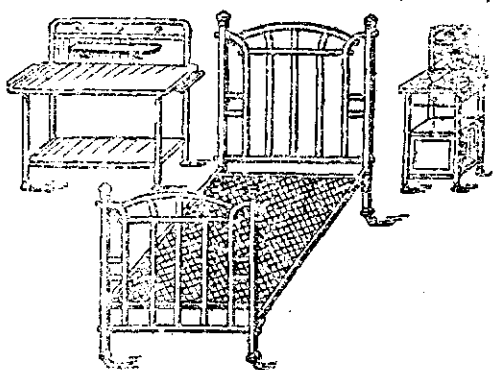
HAVANCSÁK JÓZSEF, cafegiu.

Totfelul de
**mobile de fer și
aramă, matrate,**

se vând cu prețuri favorabile la

CZELL și FRANCK
fabrică de mobile de fer, aramă și bănci pentru școale
BRAȘOV.

Catalog de prețuri în limba maghiară și germană, se trimite gratis.

(Ce 260-)

Cel mai mare magazin de blănărie
DUDÁS SÁNDOR Kolozsvár Unio-u. 12.

Își recomandă în atenția on. public din localitate și provincie bogatul său a ortiment de blănărie cu prețurile cele mai convenabile. Articole de fabricație proprie; mantale de blană, blane de călătorie, manșoane, boare, căciuli pentru domni și doamne, ultima modă și lucrate cu gust. Prețuri ieftine. Primește orice lucrări de blănărie pentru pr facere, căptu re, căptușirea și colierea mantalelor. Serviciu prompt și conștiințios. Numai marfă bună și execuție de I-ul rang.
(Da 320-)

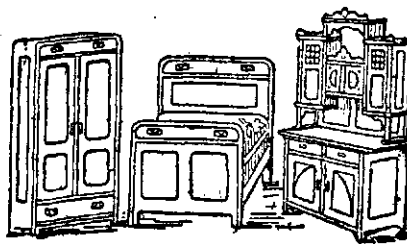
Mobile în toate stilurile moderne
cea mai solidă execuție

pe lângă garanția recomandă

EMIL PETRUȚIU

— fabrică de mobile —

— Telefon nr. 47 cu legătură în întreg comitatul. —

SIBIU
Salzgasse n-rul 37.

Expoziție de mobilă zilnic deschisă, fără silă de cumpărare.

(P 184-60)

Inflințată la anul 1780.

GUSTAV GROISBECK

strungărie de lemn cu putere electrică.

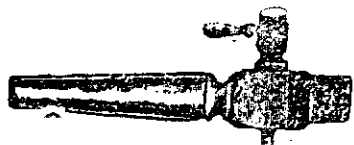
SIBIU, Elisabethgasse nr. 1.

Execută totfelul de lucrări solide în branșa strungăriei, lucrări de lemn și galanterii, specialist pentru roți cu spițe, premiate de două ori cu medalie de aur.

Reparaturile se execută prompt. Lucrări de măsărie ieftine.

Go 185-15

NUMAI ÎN SALONUL DE MODE
GEORGE RUMMEL

SIBIU, HONTERUSGASSE Nr. 5.

se execută costumele cele mai bune și strict englezești, precum și alte haine. Pune la dispoziția stim. dame cele mai nouă și clasice jurnale. Ori-ce comandă se execută în 8-10 zile. — La damele din provincie iau probe în 6 ore de două ori. Haine de doliu le execut în 12 ore. — **Convingerea e siguranța cea mai bună!** — Rugând sprijin

Cu stimă:

GEORGE RUMMEL

(Ru 66-30)

Stofele alese de Direcțiune lucrate după clasa primă.

Gheorghe Szöcs

croitor civil și militar român, Brașov

srada Mihael-Weiss nr. 10 (casa proprie).

TELEFON: 488.

TELEFON: 488.

Deposit de cele mai nouă stofe indigene și din străinătate.

Serviciu prompt!

Prețuri solide!

So 306-20

Uniforme pentru studenți cele mai bune și mai durabile.

ATENȚIUNE!

Aduc la cunoștința on. public și a on. mei clienți, că în

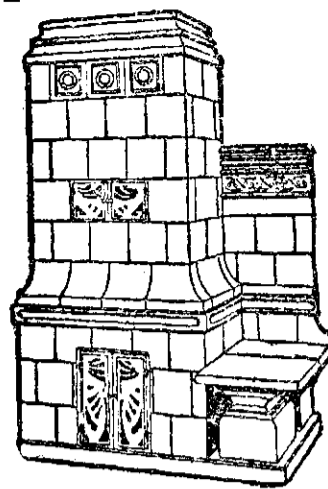
atelierul meu de croitorie din ARAD, str. Hunyadi, nr. 3.

primește spre executare totfelul de haine, uniforme pentru preoți, ofițeri și voluntari, precum și librete. Execuție elegantă, croiu modern. Experiențele îndelungate câștigate ca croitor la cele mai de seamă firme, precum și la firmele LEO FRANK și LUDOVIC TOTH de INOKAI sunt o dovadă, că voi putea să satisfac tuturor pretențiilor celor mai delicate.

Roagă binevoitorul sprijin:

Windt Iános,
croitor pentru bărbați.

Vi 377-10

Becker Károly

fabrică de cuptoare de olane.

DEVA.

(Be 133-30)

Oferă fabricații proprii de cuptoare de olane
și vetre de fert.

Execută vane de porțelan, vane de scaldat
și pavazarea odăilor de scaldă, repararea
cuptoarelor vechi, precum și tot felul de
lucrări în bransa aceasta, pe lângă garanță
și cu prețuri ieftine.

Fabrica: piața Ötvös József.

Noutăți de ghete de toamnă.

Ghete de prima calitate, cu marca Salamander, pentru domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special WEINBERGER JANOS

Ve 347-156 magazin de ghete

ARAD

TIMIȘOARA

bulev. Andrássy nr. 20

(Temesvár) Cetate-Belváros, Hunyadi-u. nr. 10.

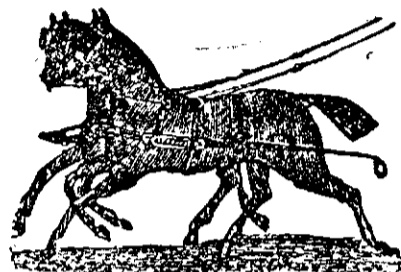
Atelier de curelărie,
șelărie și coferărie:

Orendt G. & Feiri W.

(odinioară Societatea curelarilor)

Sibiu—Nagyszeben,

Heltauerg Str. Cisnădiei 45.

Magazin bogat în articole pentru căroțat, călărit, vânat, sport și voiaj, poclăzi și procovățuri, portmonee și bretele solide și alte articole de galanterie, cu prețuri foarte moderate. Depozit permanent în curele de mașini, curele de cusut și legat, Sky (vârzobi). — Recomandă pe urmă cei mai buni jampuri de piele fabricație proprie, pentru civili și militari, cari stau strâns lipite pe picior. — Reparările se execută prompt. Mare deposit de hamuri pentru cal dela soierile cele mai ieftine până la cele mai fine, coperitoare (țoluri) de cal și cofere de călătorie. — Comandele se efectuează conștiințios.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în
Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbații de încredere ai societății. — Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECTIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”) AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ. KÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Lázár Vilmos nr. 2. Telefon nr. 850. (Ba 240-156)

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
○ ○ artistice în ale tipografiei, ○ ○

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

Telefon pentru oraș și interurban Nr. 750.

MICA PUBLICITATE

Se plătește de cuvânt 5 (cinci) fleri. Titluri sau cuvinte mai groase 6 fl.

DIAMANT FERENCZelectrician, magazin de candelabre
Arad, str. Dvák-Ferencz nr. 7.

(Di 336—101)

CREMĂ PENTRU FAȚĂpudre, parfumuri, apă de Colonia,
perii pentru dinți, păr și haine,
pleptene, ace pentru păr etc., de
calitatea cea mai bună, — mare a-
sortiment — se pot căpăta în dro-
gheria

(To 204—10)

Török Andor és Társa
Arad, Andrassy-tér 20. Telefon 900.**LEGĂTORIE DE CĂRȚI**Iustin Ardelean Arad str. Weitzer
13 primește totfelul de lucrări apar-
ținătoare acestei branșă. A 293**CAUT CA ECONOAMĂ**o femeie onestă cultă și presen-
tibilă vărsată în afacerile casnice,
menaj și cusut, ce se recere pe
lângă creșterea unei fetițe de
14 ani. Etatea până la 45 ani,
ofertele se vor adresa adminis-
trației sub deviza „Nello”.

(Ba 379)

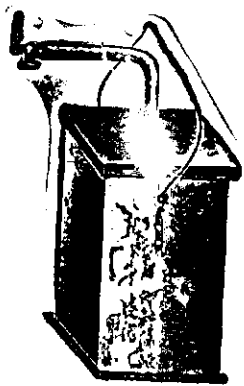
Schwalb Adolf fia Vilmos

tinichigiu și mier.

Sa 11—60)

Budapest, VII. Varseny-u. 8.

(Colțul străzii Murányi)

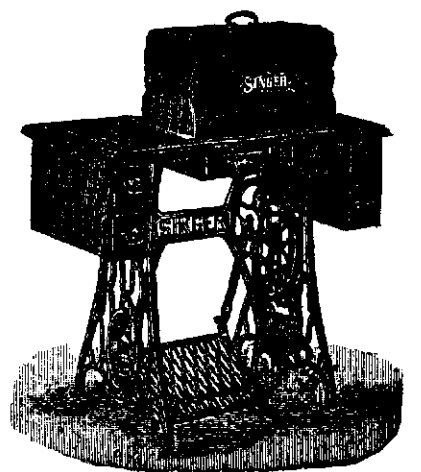
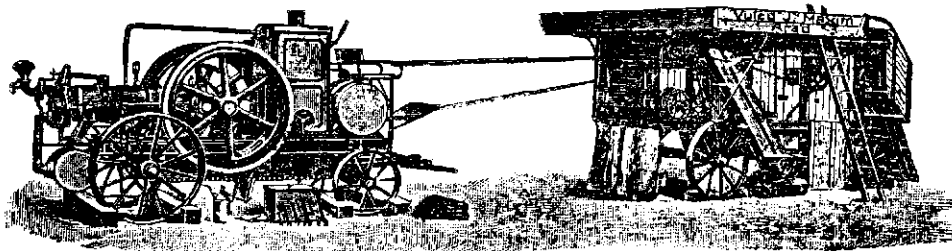
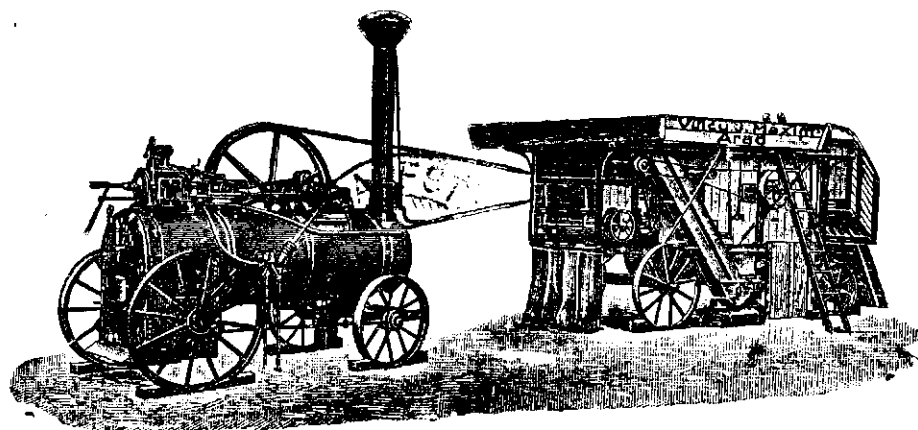
Pregătește totfelul de lucrări
de tinichigiu, articole pentru
bucătărie și gospodărie, u-
nelte pentru stupărie, vase
pentru miere. Fabricate de
specialitate: măsuri de litru
din tinichea albă ori nickel,
cane pentru olei, lack ori pe-
troleu. facie, lămpi de carbid
și alte articole tehnice.Cassete pentru bani.
Catalog trimis gratuit și franco.**Dacă suferi în dureri de stomac,**dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea
sau dacă ai dureri cari provin din aceasta, cum
sunt dureri de dinți, sgârsciuri, arsuri, apăsare,
în stomac, iritație de vomare, greață, răgăiel, etc.
folosește:**Purgativul de fiere (epehajtó) de
Rozsnyai,**care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în
vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri
de boală.O sticlă costă 40 fleri; o duzună 4 coroane
80 fleri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M^c**A R A D.**

(Ro 227—104)

MAXIM I. VULCU**FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI****A R A D, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.**Atrag atenția
Onor. public asupra
marelui meu maga-
zin de mașini și fa-
abricate americane,
ca cele mai bune și
renumite mașini de
săcerat și legat snopi
Mano, fabricatul cel
mai bun al lui Cormic
din America, mașini
de cosit nutreț și,
Garnituri compl. de
treerat cu aburi sau
motor. Uleiuri de
mașină și motoară,
curele, unsoare de mașină, saci,
ponieve, măji, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămanat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

(Va 221—280)

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cal spre cumpărare.